

Opinnäytetyö (AMK)

Hoitotyön koulutusohjelma

Kätilötyön suuntautumisvaihtoehto

2013

Petra Kuukasjärvi ja Terhi Siivonen

KÄTILÖOPISKELIJOIDEN EETTISEN OSAAMISEN TUKEMINEN NAISTENTAUTIEN POLIKLINIKALLA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma | Kätilötyön suuntautumisvaihtoehto

Syysy 2013 | 42+4 liitettä

Ohjaaja Mari Berglund

Petra Kuukasjärvi ja Terhi Siivonen

KÄTILÖOPISKELIJOIDEN EETTISEN OSAAMISEN TUKEMINEN NAISTENTAUTIEN POLIKLINIKALLA

Tässä opinnäytetyössä selvitetään yliopistollisen sairaalan naistentautien poliklinikalla ohjatussa harjoittelussa olleiden kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukemista opiskelijaohjaajina toimivien kätilöiden näkökulmasta. Opinnäytetyö on tehty osana kolmivaiheisen, Suomen, Viron ja Sveitsin välisen Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice (INEC) –projektin ensimmäistä vaihetta.

Etiikka ja eettinen osaaminen on monitahoinen käsite, joka naistentautien hoitotyössä liittyy kiinteästi naisen kehon intiimimpien alueiden ja hyvin herkkien asioiden kanssa työskentelyyn sekä elämän alkamista ja päättymistä koskeviin laajoihin ja vaikeisiin kysymyksiin. Naistentautien poliklinikalla ohjatussa harjoittelussa olevat kätilöopiskelijat kohtaavatkin opintojaksollaan monella tapaa eettisesti haasteellisia tilanteita. Harjoittelun aikana opiskelijaohjaajina toimivien kätilöiden antama tuki ja ohjaus eettisissä kysymyksissä on ensiarvoisen tärkeää.

Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisesti teemahaastattelua apuna käyttäen. Työtä varten on haastateltu kuutta naistentautien poliklinikalla työskentelevää ja opiskelijaohjaajana toimivaa kätilöä ja selvitetty heidän näkökulmastaan vastauksia opiskelijan eettistä tukemista koskeviin kysymyksiin.

Tutkimustulokset osoittavat aiheesta laadittua kirjallisuutta tukien eettisen osaamisen olevan monitahoinen ja vaikeasti määriteltävä käsite myös opiskelijaohjaajien näkökulmasta. Tulosten mukaan kyseessä olevan työyksikön opiskelijaohjaajilla on siitä huolimatta monenlaisia valmiuksia tukea opiskelijoita eettisessä ongelmanratkaisussa ja pohdinnassa. Ohjausmenetelmissä sekä käsityksissä työyhteisöltä ohjaukseen saatavasta tuesta on kuitenkin hajontaa. Eettistä pohdintaa siitä, millaisten asioiden äärellä työskennellään, toivotaan yleisesti lisättävän. Tuloksissa käy ilmi myös opiskelijan oman aktiivisuuden merkitys. Erityisen vahvasti tuloksissa korostuu koulutuksen puute opiskelijan eettisen osaamisen tukemiseen ja myös laajemmin koko opiskelijaohjaukseen liittyen.

ASIASANAT:

Eettinen osaaminen, kätilötyö, ohjattu harjoittelu, opiskelijaohjaaja, mentorointi, kätilöopiskelija, naistentautien hoitotyö, INEC

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme of Nursing | Midwifery

Autumn 2013 | 42+4 appendixes

Instructor Mari Berglund

Petra Kuukasjärvi and Terhi Siivonen

THE SUPPORT OF MIDWIFERY STUDENTS IN ETHICAL COMPETENCE IN GYNECOLOGICAL POLICLINIC

The aim of the thesis is to study the support of ethical competence given to midwifery students by their mentoring midwives during clinical training at a university hospital gynecological policlinic. The study is made from the point of view of the student preceptors. This thesis is the part of a three-phased international project between Finland, Estonia and Switzerland. The project is called Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice (INEC).

Ethics and ethical competence is a complex concept and the gynecological nursing is closely linked to the most intimate areas of a woman's body, which is a very sensitive issue to work with. There are also challenging issues concerning for example the beginning and end of life. During a clinical training in the gynecology clinic, midwifery students are confronted with a number of ethically challenging situations. The support and guidance on ethical issues given by the preceptors is essential to midwifery students.

The thesis has been carried out with qualitative interviews by using theme interview. The work is based on interviews of six midwives working in the gynecology clinic and how these preceptors support the midwife students in issues concerning ethical competence.

From the point of view of the student preceptor, the results of this study together with literature show that ethical competence is complex and difficult to define. According to the results of this study, the midwife preceptors have a wide range of capabilities to support students in problem solving and ethical reflection. The methods used in mentoring and the opinions of the offered support to ethical competence from the workplace vary among midwives, and they generally wish for more ethical reflection about the issues dealt with in a gynecology clinic. These results also show the importance of the student's own activity. Particularly lack of education in supporting the student's ethical competence and mentoring is highlighted in the results of this study.

KEYWORDS:

Ethical Competence, Midwifery, Clinical Training, Student Preceptor, Mentoring, Midwifery Student, Gynecological Nursing, INEC

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 ETIIKKA JA KÄTILÖTYÖ	7
2.1 Kätilötyön eettiset lähtökohdat	7
2.2 Kätilötyön eettiset ongelmat naistentautien poliklinikalla	8
3 OHJATTU HARJOITTELU JA EETTINEN OSAAMINEN	10
3.1 Kätilöopiskelijan eettisen osaamisen kehitys	10
3.2 Ohjatun harjoittelun merkitys	11
3.3 Opiskelijaohjaajan rooli ja haasteet opiskelijan ohjauksessa	11
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	14
5 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	15
5.1 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto	15
5.2 Aineistonkeruu	16
5.3 Aineiston käsittely ja analysointi	16
5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	17
6 TUTKIMUSTULOKSET	19
6.1 Kätilöiden valmiudet	19
6.1.1 Kätilöiden määrittelemä eettinen osaaminen	20
6.1.2 Kätilöiden käsitys ohjauksen tärkeydestä	21
6.1.3 Kätilöiden käsitys ohjaustaidoistaan	23
6.2 Kätilöopiskelijan eettisen osaamisen tukemisen huomiointi	24
6.2.1 Opiskelijaohjauksen huomiointi	25
6.2.2 Opiskelijan kanssa läpikäytävät asiat eettisiin haasteisiin liittyen	26
6.2.3 Työyhteisön tuki ja lisäkoulutus	27
6.3 Kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen ohjaus- ja tukemiskeinot	28
6.3.1 Kätilöiden käyttämät ohjauskeinot	29
6.3.2 Eettisesti haasteellisten tilanteiden käsittely	31
6.3.3 Eettisesti haastavat ohjaustilanteet	31
6.4 Opiskelijaohjauksen kehittäminen	33
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	36

LIITTEET

- Liite 1. Saatekirje
- Liite 2. Haastattelujen runko
- Liite 3. Suostumus tutkimukseen osallistumiseen
- Liite 4. Esimerkki sisällönanalyysistä

KUVIOT

Kuvio 1. Eettinen osaaminen	20
Kuvio 2. Ohjauksen ja tuen tärkeys	21
Kuvio 3. Kätilöiden käsitys ohjaustaidoistaan	23
Kuvio 4. Opiskelijaohjauksen huomiointi	25
Kuvio 5. Poliklinikan ohjausmalli	26
Kuvio 6. Työyhteisön tuki ja lisäkoulutus	27
Kuvio 7. Kätilöiden ohjaustavat ja -keinot	29
Kuvio 8. Kätilöiden mieleen jääneet ohjaustilanteet	31
Kuvio 9. Opiskelijaohjauksen kehittämistoiveet	33

1 JOHDANTO

Eettiset kysymykset ja eettinen osaaminen ovat hyvin lähellä käytännön kätilötyötä. Siksi aiheen tutkiminen onkin tärkeää ja uusien työkalujen kehittäminen tarpeellista. Kätilö joutuu ammatissaan kohtaamaan monenlaisia haasteellisia tilanteita, joissa eettinen osaaminen on hyvin olennainen asia. Omat eettiset arvot voivat joissakin eteen tulevissa tilanteissa olla ristiriidassa kätilötyön käytännön kanssa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää yliopistollisen sairaalan naistentautien poliklinikalla ohjatussa harjoittelussa olleiden kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukemista harjoittelun aikana opiskelijaohjaajina toimivien kätilöiden näkökulmasta. Naistentautien hoitotyössä ollaan tekemisissä eri-ikäisten naisten gynekologisten ongelmien kanssa ja hoidetaan naisen kehon intiimimpiä alueita. Etiikka onkin vahvasti läsnä naistentautien hoidossa. Tavoitteena tässä opinnäytetyössä on saada tietoa opiskelijoiden saamasta ohjauksesta ja tuesta eettistä osaamista vaativissa tilanteissa naistentautien poliklinikalla opiskelijaohjaajien näkökulmasta.

Opinnäytetyö liittyy Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice (INEC) –projektiin. INEC on kansainvälinen yhteistyöprojekti Suomen, Viron ja Sveitsin välillä. INEC-projektin kesto on kolme vuotta ja sille on myönnetty rahoitus Euroopan Unionilta. Tarkoituksena projektissa on tuottaa työkaluja eettisen osaamisen lisäämiseen kätilökoulutuksen teoriassa ja harjoittelujaksoilla niin opiskelijoille, opettajille kuin ohjaajillekin. Tavoitteena on myös luoda etiikan täydennyskoulutus- ja mentorointipaketti kätilötyön eri työympäristöihin. Opinnäytetyö on osa tämän projektin ensimmäistä vaihetta, jossa selvitetään eettisen osaamisen tukemisen nykytilaa kätilötyön kliinisessä harjoittelussa. Tässä työssä selvitetään tätä nykytilaa naistentautien poliklinikalla.

2 ETIIKKA JA KÄTILÖTYÖ

Tässä ja seuraavassa luvussa kuvataan lyhyesti opinnäytetyöhön liittyvää teoriataustaa ja työn keskeisiä käsitteitä. Tarkoituksena on antaa lukijalle käsitys opinnäytetyön aihepiiristä ja siihen liittyvästä tutkimustiedosta. Teoriatiedon hankinnassa on käytetty sähköistä NELLI-portaalia (National Electronic Library Interface) ja sieltä löytyviä terveysalan tietokantoja Ovid, Medline, Cochrane ja Medic. Artikkeleja on etsitty myös hakukone Google Scholarin suoralla sanahallulla. Hakusanoina on käytetty sanoja "midwife students", "midwifery", "ethics", "student perceptor", "mentorig", "ethical competence" sekä "kätilötyö", "etiikka", "kätilöopiskelija" ja "eettinen osaaminen" niitä eri lailla katkaisten ja yhdistellen. Näiden eri hakujen perusteella otettiin tarkempaan tarkasteluun 36 artikkelia, joista työhön lopulta valittiin 12 artikkelia. Lisäksi lähteitä on saatu suorittamalla käsihakuja.

Koska kätilöopiskelijoiden ohjaamista ja eettisen kasvun tukemista ei ole tutkittu aiemmin paljoakaan, on teoriaosuudessa käytetty aineistona myös vanhempaa saatavilla olevaa tutkimusta, jota aiheesta on tehty.

2.1 Kätilötyön eettiset lähtökohdat

Työn aihe kuuluu hoitotyön etiikan alaan. Etiikka määritellään tiedonalana, jonka tarkoituksena on muotoilla, perustella ja kehittää reflektoituja käsityksiä ja teorioita hyvästä, pahasta, oikeasta ja väärästä (Sarvimäki & Stenblock-Hult 2009, 36). Etiikkaan liittyvä keskeinen käsite eettinen ongelma määritellään muodostuvaksi ristiriidasta kahden tai useamman arvon välillä. Eettiseen ongelmaan ei voida löytää vain yhtä oikeaa vaihtoehtoa vaan ratkaisuvaihtoehtoja on monia, joista kaikki ovat yhtä lailla epätäydellisiä. Eettinen ongelma on yleensä pitkäaikainen ja sen seuraukset saattavat olla hyvinkin kauaskantoisia. (Leino-Kilpi 2012a, 61.)

Etiikassa pyritään siis selvittämään kysymyksiä eettisistä ongelmista ja niiden ratkaisemisesta. Etiikan alalta voidaan tehdä tarkempia rajauksia osa-alueisiin,

joista yksi on soveltava eli praktinen etiikka. Tässä etiikan osa-alueessa tarkastellaan tarkemmin rajattua toiminnan aluetta, kuten hoitamisen etiikkaa. (Repo 2012, 37–38.) Hoitotyön etiikan tutkimusta on Suomessa harjoitettu jo useamman vuosikymmenen ajan, ja viime vuosina etiikan tutkimuksen ja erityisesti opetuksen merkitystä on alettu korostaa entistä enemmän (Välimäki 2012, 20).

Kätilötyössä eettistä toimintaa ja päätöksentekoa ohjaavat lainsäädäntö, yleiset ohjeet ja kansainväliset eettiset ohjeet. Kätilötyön ammattietiikan perustana ovat ihmisarvo, laaja-alainen ihmiskäsitys sekä asiakkaan oikeuksien huomioon ottaminen. (Suomen kätilöliitto 2004, 6.) Eettiset lähtökohdat ovat kätilötyössä samat kuin hoitotyössä laajemminkin. Kätilötyön omien eettisten ohjeiden ohella kätilöt toimivat siis myös sairaanhoitajien eettisten ohjeiden (Suomen sairaanhoitajaliitto 1996) ja terveydenhuollon yleisten eettisten periaatteiden mukaisesti (ETENE 2001).

2.2 Kätilötyön eettiset ongelmat naistentautien poliklinikalla

Naistentautien poliklinikalla hoidetaan eri-ikäisiä naisia. Poliklinikalle tullaan lähetteellä erilaisten gynekologisten ongelmien takia. Poliklinikan tavanomainen potilas on esimerkiksi raskauden keskeytystä hakeva tai hormonihäiriöstä tai virtsankarkailusta kärsivä nainen. Potilaina on myös gynekologista syöpää sairastavia naisia ja lapsettomuudesta kärsiviä pariskuntia. Naistentautien poliklinikalla tehdään myös pieniä päiväkirurgisia toimenpiteitä. (Tyks 2013; HUS 2013.)

Naistentautien poliklinikalla työskentelevät kätilöt ja siellä harjoittelussa olevat kätilöopiskelijat kohtaavat päivittäin eettisesti haastavia tilanteita. Naistentautien hoitotyössä ollaan usein tekemisissä naisen kehon intiimimpien osien kanssa. Tämän lisäksi gynekologiset tutkimukset tehdään yleensä naiselle epämiellyttävässä asennossa, jonka seurauksena esimerkiksi kommunikointi hoitavan henkilökunnan kanssa on haastavaa. (Leino-Kilpi 2012b, 209.)

Poliklinikalla tehtäviin raskaudenkeskeytyksiin liittyy lähes aina monenlaisia eettisiä ongelmia esimerkiksi alkion tai sikiön ikään, sikiön tai naisen terveyteen

sekä naisen arvoihin liittyen. Ongelmia saattavat aiheuttaa myös naisen perhetilanne ja mahdollisuudet huolehtia syntyvästä lapsesta. (Leino-Kilpi 2012b, 204-207.) Raskaudenkeskeytysten kanssa samanaikaisesti poliklinikalla tehtäviin lapsettomuushoitoihin liittyy myös eettisiä kysymyksiä (Leino-Kilpi 2012b, 203-204). Myös nopeasti kehittynyt geneettinen tutkimus on lisännyt eettisiä ongelmatilanteita kättilöiden työssä (Kirk 2000). Tällaiset elämän alkamiseen ja loppumiseen liittyvät asiat saattavat usein aiheuttaa eettisiä ristiriitoja hoitotyöntekijälle (Leino-Kilpi 2012c, 81-82).

3 OHJATTU HARJOITTELU JA EETTINEN OSAAMINEN

3.1 Kätilöopiskelijan eettisen osaamisen kehitys

Kätilöopiskelijat kohtaavat opintojensa edetessä eettisiä dilemmoja, kun oma arvomaailma ja kätilötyön käytännöt saattavat tilanteisiin, joissa nämä näkökannat ovat vastakkaisia (Klinberg-Allvin ym. 2005). Etiikan opetuksen tulisi valmistaa kätilöopiskelijoita kohtaamaan näitä käytännön harjoitteluissa eteen tulevia haasteita (Özcan ym., 2012).

Tutkimusten mukaan kätilöopiskelijoiden eettiset arvot muuttuvat ja kehittyvät opintojen edetessä (Özcan ym., 2012; Brunou 2009; Berglund 2010). Kätilöopiskelijoiden eettinen osaaminen lisääntyy opintojen edetessä niin ajattelun kuin toiminnankin alueilla (Berglund 2010). Eettisen ajattelun kehittyminen on kiinteästi yhteydessä aiheen opetukseen ja opiskelijan saamaan ohjaukseen harjoittelujaksoilla (Brunou 2009, 109-110).

Etiikan opiskelun tärkeys korostuu, jotta valmistuneet kätilöt pystyisivät ammatissaan toimimaan eettisesti ja kohtaamaan itselleen vaikeat asiat ammatillisesti (Klinberg-Allvin ym. 2005). Keskustelun arvoista tulee koulutuksessa olla avointa, ja omien arvojen tunnistamisen vahvistaa opiskelijan objektiivisuutta ja ongelmanratkaisukykyä (Brunou 2009, 34-36). Hyödyllisimmäksi eettisen ajattelun oppimisessa ja ongelmanratkaisussa on yleisesti koettu keskusteleva ja omaa ajattelua kehittävä opetus. Tämä ei kuitenkaan käytännössä aina sellaisena toteudu. (Männistö 2001, 155.) Etiikan opetukseen olisikin tarpeellista kehittää toimintamalleja eettisten ongelmien ratkaisemiseksi käytännössä (Brunou 2009,112). Systemaattista ongelmanratkaisutaitoa on esitetty opetettavaksi jopa omana oppiaineenaan (Altun 2003).

3.2 Ohjatun harjoittelun merkitys

Eettisen osaamisen kehittymisen kannalta vielä varsinaista opetusta merkityksellisimmäksi erityisesti kättilötyön opinnoissa koetaan tutkimusten mukaan ohjatut käytännön harjoittelut (Berglund 2010; Byrd ym. 1997). Ohjattu harjoittelu on terveydenhuoltoalan opiskelijalle hyvin olennainen osa koko tutkintoa (Brown ym. 2011). Ohjatuissa harjoitteluissa saadut kokemukset ja niistä keskustelu auttavat opiskelijaa yhdistelemään tietoa eettisten ongelmien ratkaisusta hoitotyön kliiniseen käytäntöön (Brunou, 2009, 111).

Terveysalan opiskelijoiden kannalta hyvän ohjauksen koetaan olevan monialaista ja opiskelijaa ymmärtävää. Merkityksellisiä asioita opiskelijaohjauksessa ovat erityisesti opiskelijan tilanteen tasalla pitäminen ja kehittämissuhteiden esittäminen. (Lonkainen 2008, 40.) Sairaanhoidajaopiskelijoiden kokemuksen mukaan ohjausmenetelmistä juuri ohjauskeskustelut koetaan erityisen hyödyllisinä ja tärkeinä eettisen osaamisen lisääntymisessä ja ongelmien ratkaisussa (Brunou 2009, 107; Lonkainen 2008, 46). Varsinaisten ohjauskeskustelujen lisäksi ohjaajan ja opiskelijan jatkuva kaksisuuntainen kommunikaatio on hyvin merkityksellinen asia ohjauksen ja koko harjoittelun onnistumisen kannalta (Brown ym. 2011).

3.3 Opiskelijaohjaajan rooli ja haasteet opiskelijan ohjauksessa

Käytännön harjoittelun ohjaajilla on hyvin merkittävä rooli kättilöopiskelijoihin ja heidän eettiseen osaamiseensa positiivisessa, mutta myös negatiivisessa mielessä (Hughes & Fraser 2011; Licquirish & Seibold 2008). Ohjaajan kiinnostus ohjaamiseen koetaan tärkeäksi, ja välittävä ja tukeva ohjaustyyli on opiskelijan eettistä kasvua tukevaa. Opiskelijan ja opiskelijaohjaajan samankaltainen arvomaailma edistää kättilöopiskelijan oppimista. (Licquirish & Seibold 2008.) Hyvää ohjausta opiskelija saa kättilöltä, joka luottaa omiin taitoihinsa ja on kiinnostunut kättilöopiskelijoiden opettamisesta sekä ammatti-identiteetin kasvun tukemisesta (Chamberlain 1997).

Vaikka opiskelijaohjaajien tuki koetaan eettisten dilemmojen yhteydessä hyvin tärkeänä, tapahtuu suurin osa eettisten ongelmien ratkaisusta kuitenkin todellisuudessa opiskelijoiden kannalta itsenäisesti. Suuri osa opiskelijoiden havaitsemista eettisestä ongelmista jää myös usein kokonaan ratkaisematta. (Brunou 2009, 107.) Toisinaan ohjaus ja tuki harjoittelujaksoilla koetaankin opiskelijoiden kannalta puutteelliseksi, eivätkä ohjaajat aina sitoudu ohjaustehtäväänsä, vaan kiinnostus ohjaamiseen ja opiskelijan osaamisen lisääntymiseen on vaihtelevaa. Tukea ei tällöin saada vaan opiskelija jää omilleen. (Lonkainen 2008, 42.)

Kommunikointitaidot tai niiden puute on suuri haaste ohjatussa harjoittelussa niin opiskelijan kuin ohjaajankin kannalta. Pelkkä hoitotilanteiden havainnointi ei riitä, vaan ohjaajan tulisi aina myös ohjata opiskelijaa sanallisesti ja keskustelemalla, jotta vältetään puutteilta tiedoissa ja taidoissa. (Chamberlain 1997.)

Jatkuva palautteen anto erilaisissa oppimistilanteissa koko harjoittelujakson aikana on ensiarvoisen tärkeää, jotta opiskelijan eettinen osaaminen lisääntyy. Ohjaajan tulisi myös huolehtia siitä, että opiskelijalla on mahdollisuus esittää kysymyksiä, sillä opiskelija ei aina välttämättä tohdi keskeyttää ohjaajan toimintaa ja kysyä tilanteessa askarruttavia asioita. (Chamberlain 1997.) Ohjauskusteluihin toivotaan opiskelijoiden puolelta yleisesti enemmän aikaa, kuten myös harjoittelujaksojen jälkeen tapahtuville, harjoittelun sisältöihin liittyville syvällisemmille keskusteluille (Lonkainen 2008, 46).

Opiskelijaohjaajan rooli käytännön kättilötyön kentillä on vaativaa ja suuresti vaihtelevaa (Omansky 2010). Ongelmana opiskelijan ohjauksessa on usein ajan puute ja hoitotyön vaatimukset yleisesti (Veeramah 2012; Lonkainen 2008). Hoitotyön luonne on itsessäänkin usein tänä päivänä kuormittavaa, ja osastoilla kärsitään työvoimapulasta, mikä osaltaan tekee ohjauksesta vielä haasteellisempaa. Opiskelijaohjaajina toimivien kättilöiden tulisi saada jatkuvaa tukea organisaatiolta, esimiehiltä ja myös kollegoilta. Ohjaajana toimiminen tulisi myös huomioida työn suunnittelussa, jotta ohjaaja ei työssään ylikuormitu. (Omansky 2010; Dadge & Casey 2009.) Vaikka tutkimusten mukaan harjoittelussa oppimisen merkitys on suuri, ei opiskelijaohjaajilla juurikaan ole koulutusta opiskelijoiden ohjaamiseen (Chamberlain 1997; Dadge & Casey 2009).

Mikäli hyvän ohjauksen mahdollistavia seikkoja ja opiskelijaohjaajan kohtaamia haasteita ei työyhteisössä ole huomioitu, eivät opiskelijan arvomaailmassa tapahtuvat muutokset ohjatun harjoittelun aikana välttämättä toteudu parempaan suuntaan. Onkin todettu, että kliinisen harjoittelun lisääntymisen myötä asenteet esimerkiksi yksityisyyttä ja turhaa kärsimystä kohtaan asettuvat alemmalle tasolle vähemmän kätilön opintoja suorittaneisiin verrattuna. (Özcan ym., 2012.) Eettistä toimintaa tulisikin yleisesti korostaa harjoitteluissa myös esimerkiksi opiskelijalle annettavien, eettistä ajattelua kehittävien tehtävien avulla ja käsittelemällä asiaa yhtenä ammatillisen osaamisen arviointikriteerinä jakson arvioinnissa (Brunou 2009, 111).

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää opiskelijaohjaajina toimivien kättilöiden näkökulmasta, minkälaista ohjausta ja tukea kättilöopiskelijat saavat eettiseen osaamiseensa ohjaajiltaan yliopistollisen sairaalan naistentautien poliklinikalla harjoittelussa ollessaan.

Opinnäytetyössä selvitetään vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Minkälaisia valmiuksia naistentautien poliklinikan kättilöillä on ohjatussa harjoittelussa olevien kättilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukemiseen?
2. Miten kättilöopiskelijoiden eettinen ohjaaminen ja tukeminen on huomioitu naistentautien poliklinikalla?
3. Millä keinoin kättilöopiskelijoiden eettistä osaamista tuetaan ohjatussa harjoittelussa naistentautien poliklinikalla?
4. Miten opiskelijaohjausta naistentautien poliklinikalla voisi opiskelijan eettisen osaamisen lisääntymisen kannalta kehittää?

5 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Opinnäytetyössä käytetty menetelmä on kvalitatiivinen. Kvalitatiivinen tutkimus soveltuu yksilöllisten kokemusten ja merkitysten kuvaamiseen hoitotieteen alalla. Keskeisiä piirteitä tiedon tuottamisessa ovat osallistujien vastaukset ja heidän tulkintansa kyseisessä yhteydessä. Käytettäessä laadullista tutkimusmenetelmää pyritään tutkimusaineistosta löytämään yleisiä yhtäläisyyksiä, joiden pohjalta päädytään käsitteen määrittelyyn. (Janhonen & Nikkonen 2003, 15.)

Tutkimuksen aineisto muodostui nauhoitetuista haastatteluista, ja kvalitatiivisen menetelmän valinta oli tämän vuoksi perusteltua. Koska haastateltavien määrä oli pieni, ei määrällinen tutkimus tullut kyseeseen. Lisäksi aihetta ei ole tutkittu vielä paljoa, ja kokemusperäisen tiedon saaminen on tärkeää. Myös tämä puolsi kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän valintaa.

Tutkimusaineisto koostuu kuuden naistentautien poliklinikan opiskelijaohjaajana toimivan kätilön yksilöhaastattelujen vastauksista. Aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui yksilöhaastattelu siksi, että sen avulla voitiin kerätä tietoa opiskelijaohjaajien henkilökohtaisista tiedoista ja näkemyksistä opiskelijan eettiseen tukemiseen liittyen. Haastattelut suoritettiin teemahaastatteluna, joka on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto (Hirsjärvi ym. 2010, 195). Teemahaastattelu valittiin, koska haastattelutilanteet haluttiin pitää melko vapaamuotoisena, mutta kuitenkin tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaisina. Haastattelukriteerinä tutkimukseen osallistuvilla kätilöillä oli aikaisempi kokemus opiskelijaohjaajana toimimisesta.

Tutkimuslupa saatiin toukokuussa 2013. Tutkimusluvan saamisen jälkeen, ennen aineistonkeruun aloitusta, osaston henkilökunnalle käytiin esittelemässä opinnäytetyön aihetta ja tulevan haastatteluprosessin kulkua elokuussa 2013. Haastateltavat kätilöt valikoituivat ilmoittamalla poliklinikan osastonhoitajalle kiinnostuksestaan osallistua tutkimukseen.

5.2 Aineistonkeruu

Aineiston keräys suoritettiin syyskuussa 2013 viikoilla 36 ja 37. Haastattelut toteutettiin teemahaastattelurunkoa noudattaen (ks. Liite 2). Ennen haastattelun alkua haastateltaville kerrottiin tutkimuksen tarkoitus ja heiltä pyydettiin kirjallinen suostumus tutkimukseen (ks. Liite 1 ja 3). Haastatteluaineisto tallennettiin haastattelunauhurin avulla.

Haastattelut suoritettiin molempien tutkimuksen tekijöiden läsnä ollessa lukuun ottamatta yhtä haastattelua, jossa paikalla oli vain toinen tekijöistä. Haastattelu-tilanteessa toinen tekijöistä toimi haastattelijana ja toinen tarkkailijana samalla ajankäyttöä seuraten. Haastattelut suoritettiin poliklinikan tiloissa vain haastattelijoiden ja kulloinkin haastateltavan kättilön läsnä ollessa. Haastatteluajat olivat ennalta sovitut, ja jokainen kättilö tiesi etukäteen, milloin haastatteluun osallistuu. Kanssakäyminen haastattelijoiden ja haastateltavien välillä oli luontevaa ja mutkatonta, ja haastattelutilanteet olivat rauhallisia ja keskeytyksettömiä. Haastattelujen kestot vaihtelivat haastateltavasta riippuen 12:sta 19:ään minuuttiin.

5.3 Aineiston käsittely ja analysointi

Aineistonkeruun päätyttyä nauhalle taltioidut haastattelut litteroitiin sellaisenaan. Aineiston analyysimenetelmänä tutkimuksessa käytettiin sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on menetelmä jonka avulla voidaan tehdä havaintoja nauhoitusta puheesta ja analysoida sitä systemaattisesti (Janhonen & Nikkonen 2003, 23). Sisällönanalyysiprosessi etenee karkeasti seuraavien vaiheiden mukaan: aineistoon tutustuminen, aineiston pelkistäminen, aineiston luokittelu, tulkinta ja teoreettisten käsitteiden luominen (Janhonen & Nikkonen 2003, 24; Tuomi & Sarajärvi 2008, 108-109). Tutkimusaineiston analyysi on toteutettu näitä vaiheita noudattaen. Aineiston analyysista on esimerkki liitteenä työn lopussa (Liite 4).

5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

On olemassa lukuisia kannanottoja ja normeja siitä, miten tutkimusta toteutetaan eettisesti. Normeilla turvataan tutkittavien oikeudet ja kohtelu tutkimusta toteutettaessa (Leino-Kilpi 2012d, 362). Tutkimusta tehtäessä tutkimusetiikka läpäisee koko tutkimuksen teon prosessin (Kuula 2011, 36).

Opinnäytetyötä tehdessä on noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan tutkimusohjeita (TENK 2012). Ohjeissa korostetaan hyvän tieteellisen käytännön noudattamista, mikä sisältää rehellisyyden, yleisen huolellisuuden ja tarkkuuden tutkimustyössä sekä tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja niiden arvioinnissa. (Kuula 2011, 34–36; Louhiala & Launis 2009, 220; Leino-Kilpi 2012d, 364; Tuomi & Sarajärvi 2009, 132-133.)

Tutkittaville tulee kertoa tutkimuksen tavoite, menetelmät ja tutkimuksesta odotettavissa oleva hyöty (Louhiala & Launis 2011, 209). Tutkimukseen osallistuvalla tulee myös olla oikeus kieltäytyä haastattelusta tai halutessaan oikeus perua osallistumisensa missä tahansa tutkimuksen vaiheessa. Tutkittavan anonymiteetin varjeleminen on ensiarvoisen tärkeää. (Leino-Kilpi 2012d, 367.) Tutkimusetiikan kannalta on keskeistä, että tutkimustulosten analysointi tehdään luotettavasti ja tieteellisesti hyödyntäen koko aineistoa (Leino-Kilpi 2012d, 369).

Opinnäytetyö on toteutettu edellä mainittujen kriteerien mukaisesti ja siten, että kenenkään haastateltavan henkilöllisyys ei ole tunnistettavissa. Haastattelulenteet ovat olleet vain työn tekijöiden kuunneltavissa ja ne hävitetään valmiin työn hyväksymisen jälkeen. Työssä ei myöskään mainita yliopistollisen sairaalan tai tutkittavan osaston nimeä.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta ja aineiston tuottamisen olosuhteista, kuten haastatteluihin käytetystä ajasta, mahdollisista häiriötekijöistä ja virhetulkintoista haastattelussa. Myös tutkijan oma arvio tilanteesta on luotettavuuden kannalta merkityksellinen. Erityisen

keskeisessä asemassa luotettavan tuloksen saamiseksi on luokittelujen tekeminen. (Hirsjärvi ym. 2010, 232.)

Haastattelut on tehty viimeistelyä haastattelurunkoa apuna käyttäen. Aineiston litterointi on tehty koko tutkimusaineistosta välittömästi haastattelujen valmistuttua, eikä haastateltavien puhetta ole muutettu tai muokattu. Litterointiin ovat osallistuneet molemmat tutkimuksen tekijät. Nämä ovat tutkimuksen luotettavuuden kannalta merkityksellisiä asioita (Hirsjärvi & Hurme 2009, 184-185; Vilka 2005, 115-116).

Koska tutkimuksen toteuttajilla ei ole laajaa kokemusta tutkimustyöstä ja tutkimusaineisto koostuu vain kuuden kättilön haastattelusta, ei tutkimuksen tuloksista voida tehdä laajoja yleistyksiä. Työn tarkoituksena ei kuitenkaan olekaan kuvata aihetta yleisesti, vaan tutkittavan poliklinikan näkökulmasta. Tutkimusaineiston avulla voidaan kuvata tutkittavassa yksikössä toimivien kättilöiden henkilökohtaisia näkökulmia ja kokemuksia tutkittavasta aiheesta.

Vasta haastatteluvaiheessa selvisi, että naistentautien poliklinikalla on käytössä ohjausmalli, jossa poliklinikalla on nimetty kaksi opiskelijavastaavaa, jotka hoitavat kaikkien poliklinikalle tulleiden ohjauskeskustelut, vaikka kaikki poliklinikan hoitajat osallistuvat opiskelijoiden ohjaamiseen. Haastattelurungon ohjauskeskustelua käsittelevä kysymys oli laadittu ennen tätä tietoa, joten tähän kysymykseen eivät kaikki haastateltavat voineet antaa vastausta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

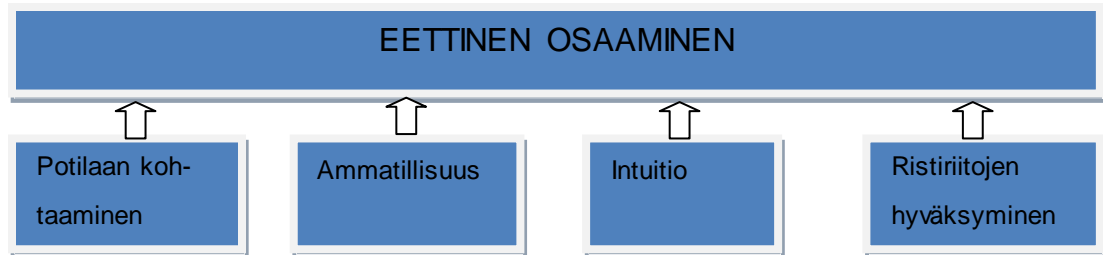
Tässä luvussa esitellään tutkimusaineistosta havaitut seikat teemahaastattelurungon teemojen järjestystä noudattaen. Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään naistentautien poliklinikan kätilöiden valmiuksia tukea ohjatussa harjoittelussa olevien kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen kasvua. Tämän jälkeen keskitytään teemahaastattelun toisen teeman aineistoon, jossa pääpaino on opiskelijoiden eettisen ohjaamisen ja tukemisen huomioinnissa poliklinikalla. Kolmannessa alaluvussa avataan poliklinikan kätilöiden käyttämiä opiskelijan konkreettisia ohjaus- ja tukemiskeinoja. Tämän jälkeen keskitytään haastattelujen neljännessä teemassa esiin nousseisiin, poliklinikan opiskelijaohjauksen kehittämistä eettisesti haasteellisissa tilanteissa koskeviin seikkoihin.

Aineiston luokittelussa muodostuneet ylä- ja alaluokat on esitetty kuvioden avulla jokaisen alaluvun alussa, lukuun ottamatta alalukua 6.3.2, jossa saadusta vastausmateriaalista ei ylä- tai alakäsitteiden muodostaminen ollut relevanttia, koska kaikki haastateltavat eivät voineet kysymykseen vastata. Tutkimustulosten havainnollistamiseksi on tekstin yhteydessä käytetty suoria lainauksia. Haastatellut kätilöt on numeroitu satunnaisesti numeroilla 1-6, joita käytetään suorien lainausten yhteydessä.

6.1 Kätilöiden valmiudet

Haastattelun ensimmäisessä teemassa etsittiin vastauksia tutkimuskysymykseen, minkälaisia valmiuksia naistentautien poliklinikan kätilöillä on ohjatussa harjoittelussa olevien kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen tukemiseen. Teeman kolme kysymystä käsitelivät naistentautien poliklinikan kätilöiden valmiuksia tukea ohjatussa harjoittelussa olevien kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen kasvua.

6.1.1 Kätilöiden määrittelemä eettinen osaaminen

Kuvio 1. Eettinen osaaminen.

Haastattelun ensimmäisen kysymyksen vastausten luokittelussa yläkäsitteeksi muodostui ”eettinen osaaminen”. Alakäsitteiksi muodostuivat ”potilaan kohtaaminen”, ”ammattillisuus”, ”intuitio” ja ”ristiriitojen hyväksyminen”.

Keskeiseksi asiaksi eettisessä osaamisessa nousi kaikkien haastateltavien vastauksissa potilaan kohtaaminen. Eettiseen osaamiseen kätilöiden vastauksissa liittyvä potilaan kohtaaminen kuvattiin hienotunteisuutena, oikeudenmukaisuutena sekä taitona tulkita potilaan tunnetiloja ja kykynä ”lukea potilasta”, jolloin myös hoitajana on kykenevä antamaan yksilöllistä hoitoa.

Naistentaudeilla musta se on hienotunteisuutta, ammattitaitoa ja... hienotunteisuutta ja ammattitaitoa olla täällä niinkun, hoitaa naisia täällä, kohdata potilaat täällä. (Kätilö 1)

Potilaan kohtaaminen niinku määhän ehkä laskisin sen kuitenkin myöski siihen eettiseen osaamiseen. Et sä osaat tosiaan kohdella ne potilaat niin, että se potilas kokee tullessaan kohdelluksi oikeudenmukaisesti ja oikein, eikä koe niinkun et häntä ois jotenki syyllistetty tai kohdeltu jotenki huonosti. (Kätilö 6)

Eettinen osaaminen on mulle sitä, että mä pystyn vähän niinko lukemaan...osaa lukea sen asiakkaan tai potilaan tunnetiloja ja se, et osais vastata niihin (Kätilö 4)

Eettiseen osaamiseen liittyvä ammatillisuus merkitsi kykyä toimia ammatillisesti kaikissa tilanteissa.

Kyl se on niinku sitä ammatillisuutta eri tilanteissa. Joka tilanteessa, kaikkien potilaiden kohdalla...(Kätilö 3)

Vastauksissa näkyi myös käsitys eettisestä osaamisesta intuition eli sisäisenä tunteena oikein tekemisestä.

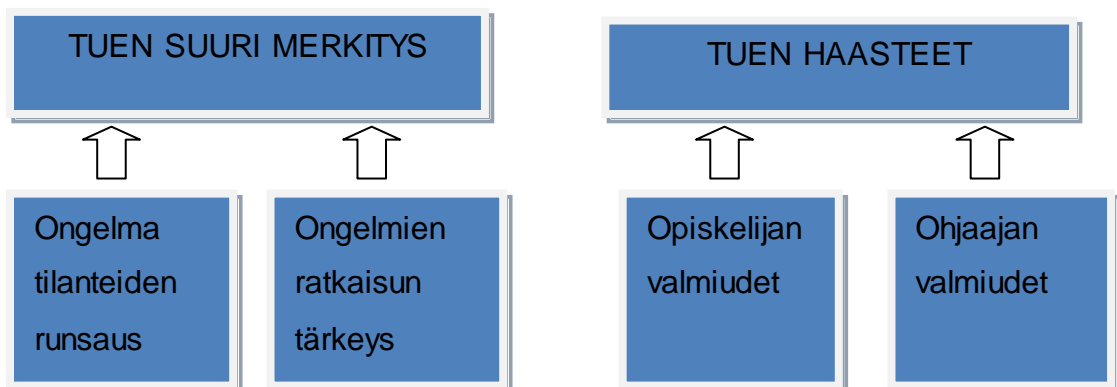
Kokisin et se on niinku tällasta, mikä tulee, kumpuaa mun sisältä. (Kätilö 2)

Osassa vastauksista eettinen osaaminen kuvattiin kykynä käsitellä oman arvomaailman ja poliklinikalla eteen tulevien tilanteiden aiheuttamia ristiriitoja. Yksi vastaaja kuvasi eettisen osaamisen kannalta tärkeäksi ensinnäkin tiedostaa, millaisten asioiden äärellä naistentautien poliklinikalla työskennellään ja ovatko asiat sellaisia, joiden kanssa pystyy työskentelemään. Eräs vastaajista pohtii, miten mahdollinen ristiriita omassa arvomaailmassa ja työn eteen tuomissa asioissa vaikuttaa omaan jaksamiseen ja potilaan kohtaamiseen. Yksi vastaaja kuvaili eettisen osaamisen olevan kykyä sulkea pois oma arvomaailma potilastilanteissa.

Et osaa tavallaan ajatella sil tavalla eri ihmisten näkökulmia tavallaan kun toimii niis tilanteissa, vaikka ne ei olis aina sen mukaisia miten itse ajattelis tai toimis. (Kätilö 5)

Yleisesti kaikki haastateltavat kertoivat vastauksessaan kokevansa eettisen osaamisen määrittelyä koskevan kysymyksen haasteelliseksi, ja usealla oli vaikeuksia löytää sanoja kuvaamaan omaa käsitystä asiasta. Kukaan vastaajista ei määrittellyt eettistä osaamista aivan samoin, kuin se kirjallisuudessa on esitetty.

6.1.2 Kätilöiden käsitys ohjauksen tärkeydestä

Kuvio 2. Ohjauksen ja tuen tärkeys.

Ensimmäisen teeman toisessa kysymyksessä haastateltavia pyydettiin vastaamaan kysymykseen, kuinka tärkeänä he kokevat kätilöopiskelijalle antamansa ohjauksen ja tuen eettisissä ongelmatilanteissa. Yläkäsitteiksi vastausten luo-

kittelussa saatiin ”tuen suuri merkitys”, joka muodostui alakäsitteistä ”ongelmatilanteiden runsaus” ja ”ongelmien ratkaisun tärkeys”, sekä ”tuen haasteet”, joka muodostui alakäsitteistä ”opiskelijan valmiudet” ja ”ohjaajan valmiudet” kuvion 2 mukaisesti.

Kaikki haastateltavat kokivat opiskelijan ohjauksen eettisesti ongelmallisissa tilanteissa tärkeäksi tai hyvin tärkeäksi. Ohjauksen merkityksellisyyttä perusteltiin esimerkiksi sillä, että arvot ja etiikka ovat koko työn perusta, ja naistentautien poliklinikalla eettisesti haastavia tilanteita tulee eteen päivittäin. Ohjauksen haastateltavat kättilöt kuvaavat olevan tärkeää myös siksi, etteivät poliklinikalla kohdatut ongelmatilanteet jää painamaan opiskelijoiden mieltä.

Ja kyl mä pyrin ainakii itse sit opiskelijoiden kans sillon kun semmoisii tilanteita mis ne eettiset kysymyksen tulee niinku oikein erityisesti, niin kyl niinku mä silloin pyrin heidän kans ihan avoimesti keskustelemaan. Ja yleensä kysynki, et miten sä koet tämän tilanteen ja sit et niist pystytään niinku puhumaan. (Kättilö 6)

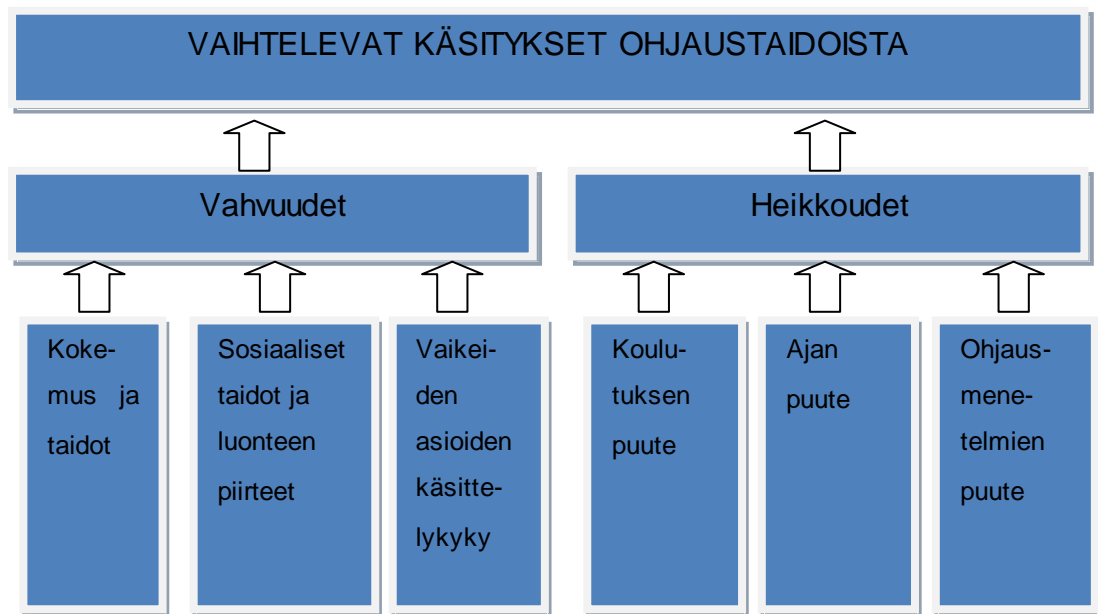
Kättilöt kuvailivat tämän kysymyksen kohdalla myös ohjaukseen liittyviä haasteita. Esiin nousi kättilöiden odotuksia opiskelijoiden tietojen ja aktiivisuuden suhteen. Kävi ilmi, että opiskelijoilta odotetaan, että harjoitteluun naistentautien poliklinikalle tullessaan hän jo tietää, mitä työ poliklinikalla pitää sisällään ja olisi ehtinyt jo valmiiksi pohtimaan eteen tulevia eettisesti haastavia asioita. Useampi kättilö toivoi, että opiskelijat rohkeasti puhuisivat harjoittelussa ajatuksia herättävistä asioista.

Ja kyl sen huomaa opiskelijoistakin, et siihen (ohjaukseen) on tarvetta. Mut semmosta mun mielestä on hyvä harjotella, sitä kollegiaalista keskustelua, semmosta työnohjausta niinku kollegoitten kanssa, ni tärkeää. (Kättilö 3)

Opiskelijan ohjauksen ja tuen saamiseen liittyen pohdittiin myös jokaisen ohjaajan yksilöllisten ominaisuuksien vaikutusta.

Ongelmana on sit tietty se, että saako sen niinku, mimmonen se ulosanti on. (Kättilö 5)

6.1.3 Kätilöiden käsitys ohjaustaidoistaan

Kuvio 3. Kätilöiden käsitys ohjaustaidoistaan.

Ensimmäisen teeman kolmannessa kysymyksessä selvitettiin haastateltavien taitoja kätilöopiskelijoiden ohjaamiseen eettisissä ongelmatilanteissa ja pyydettiin heitä kuvailemaan omia henkilökohtaisia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan. Käsityksissä omista ohjaustaidoista oli hajontaa vastaajien välillä. Yläkäsitteeksi saatiin vastausten luokittelussa ”vaihtelevat käsitykset ohjaustaidoista”, joka muodostui alakäsitteistä ”vahvuudet” ja ”heikkoudet”. Kaksi kuudesta vastaajasta kuvaa ohjaustaitojaan hyviksi. Loput vastaajista eivät koe opiskelijan ohjaamista eettisesti haasteellisissa tilanteissa yleisesti omaksi vahvaksi alueekseen.

No tietenkään mitään valmiuksi siihen ei oo saanu, se on vaan tän, tän tuota ammatin myötä tullut tämä. (Kätilö 2)

Ohjaajan vahvuuksia käsiteltäessä alakäsitteiksi saatiin ”kokemus ja taidot”, ”sosiaaliset taidot ja luonteenpiirteet” sekä ”vaikeiden asioiden käsittelykyky”. Omiksi vahvuuksiksi opiskelijaohjaajana usea vastaaja koki pitkän työkokemuksen, elämäkokemuksen yleisesti ja sen, että työ on vähitellen opettanut ohjaamaan eettisissä ongelmatilanteissa. Hyvinä asioina koettiin myös muun muassa ohjaajan kykyä kyseenalaistaa, puhumisen taitoa, kykyä kuunnella ja an-

taa sijaa opiskelijan kysymyksille. Vahvuudeksi ohjaajana kuvattiin myös tiettyjä luonteenpiirteitä, esimerkiksi uteliaisuutta, herkkyyttä, avoimuutta, pidättyväisyyttä ja hienotunteisuus sekä intuitiota ja taitoa käsitellä ja ottaa puheeksi vaikeatkin asiat.

No ehkä se vahvuus on se, et mä tiedostan sen asian, et sen ehkä huomaa kysyä. Et tavallaan opiskelijoitten kans, et semmosii tilanteita, kun miittää et missä on voinu olla opiskelijallaki jotain pohdittavaa, niin ainaki huomaa kysyä. (Kättilö 3)

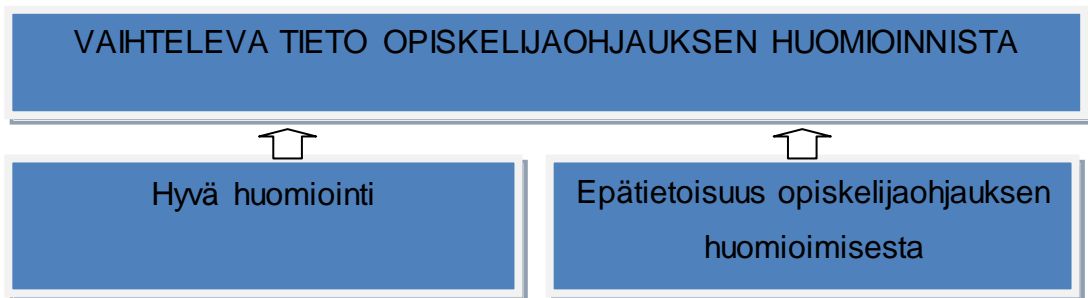
Heikkouksia käsiteltäessä kättilöiden alaluokiksi saatiin ”koulutuksen puute”, ”ajan puute” ja ”ohjausmenetelmien puute”. Heikkouksiksi ohjaajana kuvattiin monessa haastattelussa erityisesti se, ettei haastateltava koe saaneensa juuri ollenkaan koulutusta opiskelijan ohjaamiseen eikä eettisten ongelmatilanteiden ratkomiseen. Konkreettisen koulutuksen puutteen lisäksi vastauksissa pohdittiin, miten työn yleisestä luonteesta johtuva oma kiire vaikuttaa opiskelijan mahdollisuuteen tuoda pohdintaa herättäviä asioita esille ja keskusteluun. Heikkoudeksi koettiin myös se, ettei ole käytössä valmiita menetelmiä, joilla opiskelijan ohjaaminen eettisissä ongelmatilanteissa tulisi rutiininomaisemmaksi.

Oishan se kiva et olis jotain tosissaan menetelmiäki siihen. et se tulis vielä niinku rutiininomasemmaks... (Kättilö 3)

6.2 Kättilöopiskelijan eettisen osaamisen tukemisen huomiointi

Haastattelujen toisessa teemassa etsittiin vastausta tutkimuskysymykseen, miten kättilöopiskelijoiden eettinen ohjaaminen ja tukeminen on huomioitu naistentautien poliklinikalla. Teeman kysymykset käsitelivät kättilöopiskelijoiden eettisen ohjaamisen ja tukemisen huomiointia naistentautien poliklinikalla.

6.2.1 Opiskelijaohjauksen huomiointi

Kuvio 4. Opiskelijaohjauksen huomiointi.

Vastaukset opiskelijan eettisen tukemisen yleistä huomiointia naistentautien poliklinikalla käsittelevään kysymykseen vaihtelivat. Yläkäsitteeksi vastausten luokittelussa saatiin ”vaihteleva tieto opiskelijaohjauksen huomioinnista”, joka muodostui alakäsitteistä ”hyvä huomiointi” ja ”epätietoisuus opiskelijaohjauksen huomioinnista”. Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että opiskelijan ohjaus eettisesti haasteellisissa tilanteissa on huomioitu poliklinikalla hyvin tai melko hyvin.

Mun mielestä aika hyvin... Sanotaan, et jos tulee jotain eettisiä ongelmatilanteita, ni ne puidaan kyl. Siin on opiskelijatki sillon mukana. (Kätilö 5)

Kyl se on huomioitu, koska niit tulee semmosii tilanteita väistämättä opiskelijalle eteen, ni se kyl mun mielest tääl aika hyvin tiedostetaan ja jo sillon ku opiskelija tulee tänne, ni aina sanotaan siit, et jos tulee semmosii asioita, mistä haluu jutella, ni sen oman lähiohjaajan kans, kenen kans on, ni kannattaa keskustella ja kannattaa aina kysyä. (Kätilö 3)

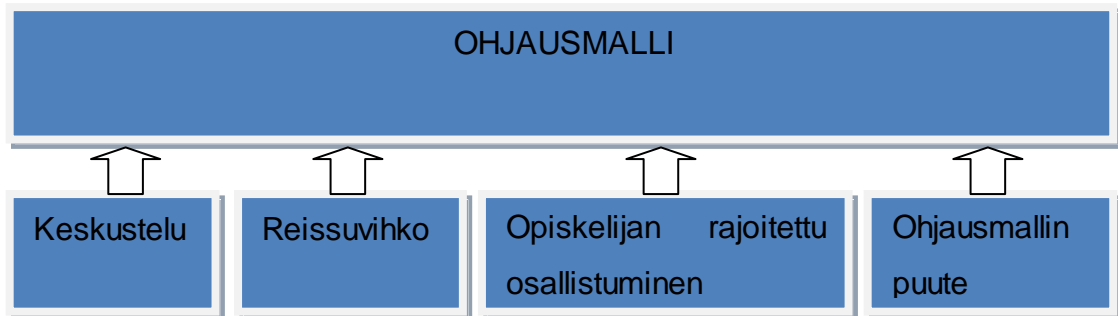
Se otetaan aina jokasen kanssa esille ja koitetaan vähä niinku herätellä niitä ajatuksia... (Kätilö 4)

Loput vastaajista taas kertoivat, etteivät osaa sanoa, miten ohjaus on huomioitu, koska opiskelijaohjauksesta eettisten ongelmatilanteitten näkökulmasta ei poliklinikalla juurikaan henkilökunnan kesken keskustella tai sitä ei uskalleta ääneen pohtia poliklinikkatyön ollessa luonteeltaan sellaista, että kaikkea siellä eteen tulevaa työtä on kyettävä tekemään. Lisäksi mainittiin, että osastolla on erikseen opiskelijavastaavat, jotka mahdollisesti käsittelevät näitä asioita opiskelijan kanssa, mutta tästä ei oltu varmoja.

Jaa-a, se on vaikee sanoo. Emmä kyllä osaa sanoo... Ei me oo näistä puhuttu, että mä osaisin sillä tavalla vastata siihen. (Kätilö 2)

Siis oonkohan mä koskaan kuullu täällä puhuttavan eettisistä kysymyksistä. Ja sitte, että mietitäänkö me niinku keskenämme sitä, että me päivitettäis meidän eettistä osaamista ja mietittäis niitä meidän eettisiä ongelmatilanteita. Tai ainakaan sillä nimellä me ei siitä puhuta. (Kätilö 1)

6.2.2 Opiskelijan kanssa läpikäytävät asiat eettisiin haasteisiin liittyen

Kuvio 5. Poliklinikan ohjausmalli.

Toisen teeman toisessa kysymyksessä selvitettiin, onko poliklinikalla käytössä jonkinlaista yleistä mallia tai suositusta siitä, miten eteen tulevia eettisiä haasteita opiskelijan kanssa käydään läpi harjoittelun alkaessa tai sen aikana. Yläkäsite ”ohjausmalli” muodostui vastaustenluokittelussa alakäsitteistä ”keskustelu”, ”reissuviikko”, ”opiskelijan rajoitettu osallistuminen” ja ”ohjausmallin puute”.

Alakäsite ”ohjausmallin puute” muodostui, koska suurimmalla osalla vastaajista ei ollut tietoa, että poliklinikalla olisi käytössä tiettyä ohjausmallia. Yksi vastaaja kertoi, ettei varsinaista mallia tai suositusta ole, useimmat eivät kuitenkaan olleet asiasta varmoja.

Mä en tosiaan osaa sanoa siitä millään tavalla. Et ei oo ollu kyllä mun kohdalla. (Kätilö 2)

Hmm.. ei tietääkseni oo kyllä että... (Kätilö 4)

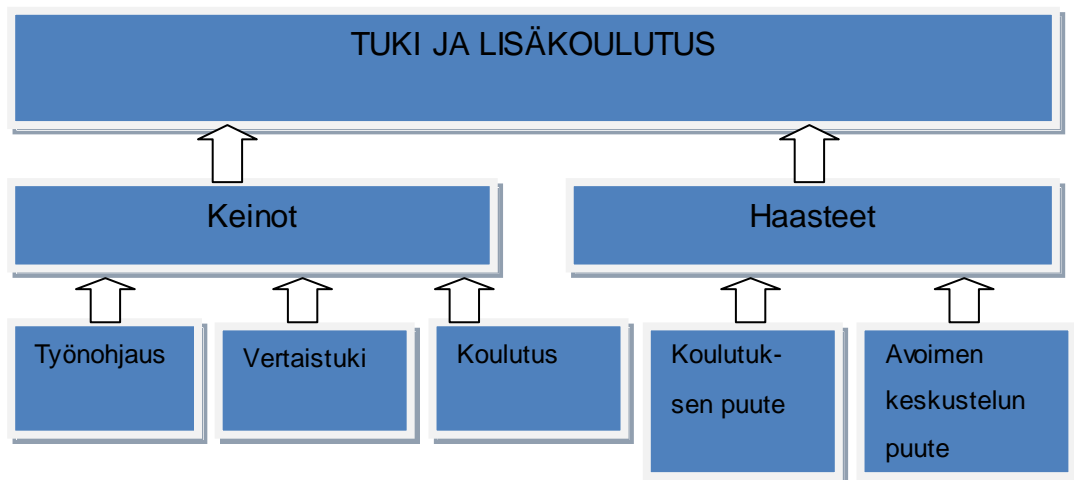
Ei meil varsinaisesti mitään mallia oo, et se vaan on osa sitä harjoittelujaksoo. (Kätilö 3)

Vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että varsinaisen ohjausmallin puutteesta huolimatta poliklinikalla on tiettyjä opiskelijaohjaukseen liittyviä, yhteisesti sovittuja asioita ja menetelmiä. Tällaisia kerrottiin olevan keskustelu ja reissuviikko, johon opiskelijat keräävät palautetta heitä ohjanneilta hoitajilta.

Se on se päivittäinen keskustelu ja se toinen mikä meil on ehkä niinku joku menetelmä tai muu, ni se on se reissuvihko. (Kättilö 3)

Yhteisenä sovituksi asiaksi kerrottiin myös olevan sen, että opiskelijat eivät osallistu kaikkiin osastolla eteen tuleviin potilastilanteisiin, esimerkiksi seksuaalirikoksen uhrin tutkimuksiin.

6.2.3 Työyhteisön tuki ja lisäkoulutus

Kuvio 6. Työyhteisön tuki ja lisäkoulutus

Toisen teeman kolmannessa kysymyksessä selvitettiin, millaista tukea ja lisäkoulutusta työyhteisö tarjoaa poliklinikalla toimiville kättilöille opiskelijan eettisen osaamisen tukemiseen liittyen. Yläkäsitteeksi vastausten luokittelussa saatiin ”tuki ja lisäkoulutus”, joka muodostui alakäsitteistä ”keinot” ja ”haasteet”. Nämä jakautuivat edelleen alakäsitteisiin kuvion 6 mukaisesti.

Erilaisina tukikeinoina esiin tulivat työnohjaus ja kollegoiden antama vertaistuki. Työnohjaus mainitaan keskeisenä työpaikan tarjoamana tukikeinona kättilöille opiskelijaohjaukseen liittyen. Keskeisimmän tuen koetaan haastatteluaineistossa yleisesti kuitenkin tulevan työtovereilta. Neljä vastaajaa mainitseekin tärkeäksi tukikeinoksi keskustelut työtovereiden kanssa.

Tietenki toiset käy siellä, mikä, työnohjauksessa, mutta tuota, eihän siellä käy kaikki ollenkaan. Kyllähän täällä puidaan, näitä näitä tilanteita sitten yhdessä...

Et kyllä tääl ihan voi niinku avoimesti keskustella tämmösisistä ongelmista. (Kätilö 2)

Siis joo ylipäätään se mitä meil tääl on tämä työnohjaus ja sit niinku tämä meidän työyhteisön keskustelu täällä. (Kätilö 3)

Keskustelua opiskelijaohjauksesta kuvataan käytävän työtoverien kesken tapahtuvan keskustelun lisäksi myös työpaikan yleisissä aamupalaverieissa. Haasteita on kuitenkin vastaajien mielipiteissä tuen saantiin liittyen siinä, kuinka avoimesti ja kuinka suuren joukon kesken asioista voi keskustella. Tärkeää tukea työhön ja myös opiskelijan tukemiseen koetaan saatavan erityisesti samanhenkisten tai samalla tavoin tietyistä asioista ajattelevien kollegojen kanssa keskustelusta.

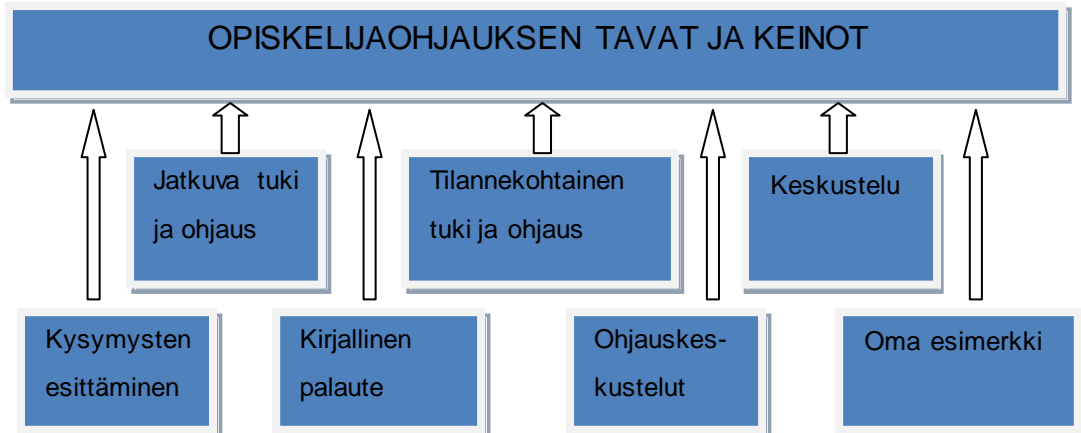
Joskus pienissä piireissä on ehkä se, että samantyyppiset hoitajat hakeutuu sitte yhteen ja sitte joskus keskustellaan, ni on niitä tilanteita, ja se on musta semmosta niinku syvyyttä luo tähän työhön. Et mä tiedän, et täällä on muitaki, jotka on herkkänä tietylle alueelle tai asialle. (Kätilö 1)

Haasteena koetaan myös koulutuksen puute. Osa vastaajista ei koe saavansa minkäänlaista koulutusta eikä muutakaan tukea opiskelijan eettisen osaamisen tukemiseen. Varsinaista ohjausta ja koulutusta opiskelijaohjaukseen kertoo saaneensa yksi vastaaja, mutta eettisen kasvun tukemista on opiskelijaohjaukseen keskittyvässä koulutuksessakin haastateltavan mukaan sivuttu vain vähäisesti.

6.3 Kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen ohjaus- ja tukemiskeinot

Kolmannessa haastattelun teemassa selvitettiin kolmen kysymyksen avulla kätilöopiskelijoiden eettisen osaamisen ohjaus- ja tukemiskeinoja ohjatussa harjoittelussa poliklinikalla.

6.3.1 Kätilöiden käyttämät ohjauskeinot

Kuvio 7. Kätilöiden ohjaustavat ja -keinot.

Kolmannen teeman ensimmäisellä kysymyksellä haastateltavia pyydettiin kertomaan, millä keinoin ja missä vaiheessa harjoittelua he ohjaavat kätilöopiskelijaa eettisissä ongelmatilanteissa. Vastausten luokittelussa yläkäsitteeksi saatiin ”ohjauksen tavat ja keinot”, joka muodostui alaluokista ”jatkuva tuki ja ohjaus”, ”tilannekohtainen tuki ja ohjaus”, ”keskustelu”, ”kysymysten esittäminen”, ”kirjallinen palaute”, ”ohjauskeskustelut” ja ”oma esimerkki”.

Kaksi haastatelluista kertoi ohjaavansa opiskelijaa etiikkaan liittyvissä asioissa läpi koko harjoittelun, sen kaikissa vaiheissa lähtien jo osaston esittelystä. Yksi vastaaja kuvaili eettisen ohjaamisen alkavan jo opiskelijan ennen harjoittelua saamasta tervetulokirjeestä, jossa kerrotaan poliklinikalla hoidettavista potilasryhmistä ja siellä eteen tulevista hoitotilanteista.

...me lähetetään täältä se tervetuloa-kirje, ni siinä jo hiukan kerrotaan, et mitä asioita täällä, minkälaisia tilanteita, tai mitä potilasryhmiä täällä hoidetaan, ni totta kai se voi jo herättää niinku ajatuksia kun on tulossa tänne. (Kätilö 3)

Loput haastateltavat kertoivat käyvänsä opiskelijan kanssa eettisiä asioita läpi eettisten ongelmatilanteiden sattuessa kohdalle. Vastauksissa tulee esiin kätilöiden toive opiskelijan omasta aktiivisuudesta ja kysymysten esittämisestä, jos jokin harjoittelussa eteen tuleva asia tai potilastilanne askarruttaa.

No mä oon aina niinku tilannekohtaisesti, eli niissä tilanteissa kun ne tilant-, kun ne tälle mun opiskelijalle tai minulle ittelle herää, sit jutellaan siitä. (Kättilö 2)

Yksi haastateltavista pohti vastauksessaan, ettei aina opiskelijan oma passiivisuus ole syy siihen, ettei ohjausta eettisissä asioissa saa, vaan ohjaajalle itselleen itsestään selviä asioita ei välttämättä aina huomaa käydä läpi opiskelijan kanssa ja antaa niissä tälle ohjausta. Kaikille opiskelijoille ei myöskään tule harjoittelun aikana eteen samankaltaisia eettisesti haasteellisia tilanteita.

Tietenkään kaikille ei tuu semmosia tilanteita eteen sen opiskelujakson aikana, mut tota sit jos tulee niin... niin välillä vaan niin et se on jo itselle semmosta niinku itsestään selvää asiaa, ettei sitä sit sillai tuo esille. (Kättilö 4)

Ohjauskeinoista yleisimmin vastauksissa nousi esiin keskustelu, jota kaikki kertoivat opiskelijan ohjauksessa käyttävänsä. Kaksi haastatelluista kertoi käyttävänsä ohjauksessaan keinona kysymysten esittämisen opiskelijalle.

Kyllähän me niinkun sit keskustellaan niistä ja ... ja mä ensin niinkun kyselen, et miten hän niinkun siinä tilanteessa toimeis ja nii edespäin, ja sit niit niinku pohditaan yhdessä et mikä olis kenties se oikea – siinä tilanteessa oikea toimintatapa. (Kättilö 6)

Lisäksi kaksi haastateltavaa mainitsi kirjallisen palautteen antamisen ohjauskeinonaan.

Ja kyllä mä usein kirjaankin siihen (opiskelijan reissuvihkoon) jos musta joku, et toimit jotenki kauheen kauniisti tai osaat kohdella potilasta hyvin, ni toki mä sellasen kirjaan. Ja musta sellastakin palautetta on kauheen kiva antaa. Kun löytyy semmosta rohkeutta tavallaan, mutta herkkyyttä kohdata ihminen. (Kättilö 1)

Kahdessa haastatteluvastauksessa keinoina mainittiin myös ohjatun harjoittelun säännönmukaiset ohjauskeskustelut, joita ovat harjoittelun alussa tapahtuva tavoitekeskustelu, puolivälissä oleva väliarviointi ja harjoittelun loppuarviointi.

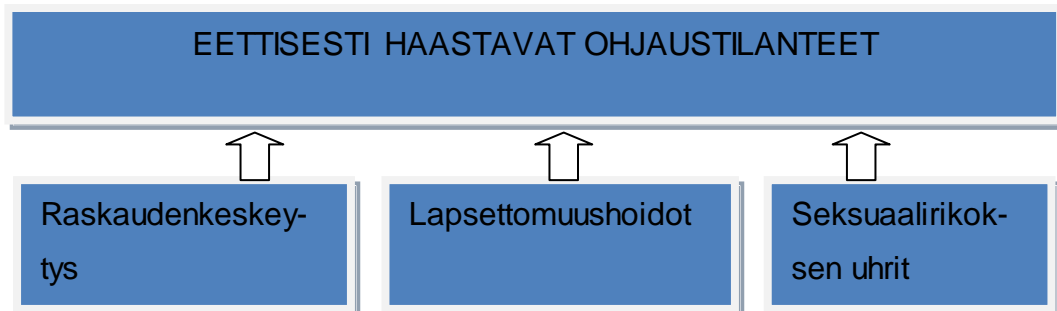
Keskustelujen, kirjallisen palautteen ja opiskelijalle kysymysten esittämisen lisäksi haastatteluissa kuvattiin opiskelijaohjauksessa tärkeän keinon olevan myös oman esimerkin käyttäminen ohjauskeinona.

6.3.2 Eettisesti haasteellisten tilanteiden käsittely

Haastattelun kolmannen teeman toisessa kysymyksessä selvitettiin, käsittelevätkö opiskelijaohjaajat poliklinikalla ilmenneitä eettisesti haasteellisia tilanteita ohjauskeskusteluissa opiskelijan kanssa.

Vain osa haastatelluista kättilöistä kertoi käsittelevänsä eettisiä ongelmatilanteita ohjauskeskusteluissa. Muut vastaajat eivät osallistu varsinaisiin ohjauskeskusteluihin tai pidä niitä. Ne kättilöt, jotka eivät pidä ohjauskeskusteluja, kertoivat olettavansa, että eettisiä asioita käydään läpi opiskelijavastaavien ohjauskeskusteluissa.

6.3.3 Eettisesti haastavat ohjaustilanteet

Kuvio 8. Kättilöiden mieleen jääneet ohjaustilanteet.

Kolmannen teeman kolmannessa kysymyksessä haastateltavia pyydettiin kuvailemaan jotakin eettisesti haastavaa, mieleen jäänyttä opiskelijaohjaustilannetta ja siinä antamaansa ohjausta. Kysymyksen vastauksista muodostuivat analyysivaiheessa alakäsitteet "raskaudenkeskeytys", "lapsettomuushoidot" ja "seksuaalirikoksen uhrin", joista muodostui yläkäsite "eettisesti haastavat ohjaustilanteet".

Haastattelutilanteessa yksi haastateltavista kättilöistä ei osannut kuvailla poliklinikalla eteen sattunutta eettisesti haastavaa ohjaustilannetta tai tällaisissa tilanteissa antamaansa ohjausta. Toinen haastateltava kertoi, ettei erityisesti mieleen painunut tilannetta tule mieleen, mutta arvelee erityisesti raskaudenkes-

keytyspotilaiden kirvoittavan keskustelua harjoittelun aikana. Myös lapsettomuushoitoihin liittyvät painorajat ja muut seikat, jotka vaikuttavat hoitojen aloituspäätökseen, saattavat aiheuttaa eettistä pohdintaa opiskelijassa.

Opiskelija saattaa ihmetellä, miksei niinku kaikil ois oikeutta siihen lapseen, mut sit sitä mietitään niinku sen syntyvän lapsen kannalta, et sil ois parhaat mahdollisuudet saada hyvä koti. (Kätilö 4)

Muut haastateltavat kertoivat erityisesti mieleen jääneen ohjaustilanteen liittyneen raskaudenkeskeytykseen. Yhdessä tapauksessa haasteen ohjaukselle aiheutti opiskelijan oma vakaumus, jonka johdosta opiskelija ei halunnut osallistua raskaudenkeskeytyspotilaan ohjaukseen. Tilanteessa kätilö kertoi käyneensä tilannetta opiskelijan kanssa läpi keskustelua apuna käyttäen.

Hänel ei sil taval velvollisuutta oo antaa sitä ohjausta, mut kyl me siit käytiin keskustelua, et totanoin, et mikä mahdollisest se hänen tulevaisuuden työnkuva sit tulee olemaan, koska sit kun sä olet niinku työntekijänä, niin sä et voi kieltäytyä niistä annetuista tehtävistä. (Kätilö 5)

Toisessa raskaudenkeskeytykseen liittyvässä tapauksessa haasteita loi opiskelijan oma raskaus ja osallistuminen tilanteeseen, jossa ei kyseessä ollutkaan normaali raskaus.

...sen ultraäänikuvan katsominen siin tilantees, et ku se ei ollukkaan normaali raskaus, ni se oli hänelle kauhee järkytys, niin et hän purskahti itkuun kesken vastaanoton ja lähti pois huoneesta. (Kätilö 3)

Tilannetta ohjaaja kertoi käsitelleensä opiskelijan kanssa keskustellen. Opiskelija oli itse halunnut selittää reaktiotaan potilaalle, jota ohjaaja piti tilanteessa hyvänä toimintatapana. Sama kätilö kertoi myös toisaalta olleen tilanteita, joissa opiskelija on pystynyt suhtautumaan ennako-odotuksiaan paremmin raskaudenkeskeytyspotilaiden hoitoon.

Yksi kätilöistä kertoi mieleen jääneen tilanteen olleen seksuaalirikoksen uhrin kohtaamiseen liittyvän ohjaustilanteen. Itse tutkimustilanteessa opiskelijat eivät saa olla läsnä, mutta tutkimustilanteen jälkeen ohjaaja kertoi käyneensä läpi yhdessä opiskelijan kanssa, mitä tilanteessa oli tapahtunut, millaista uhrin kohtaaminen on ja mitä kaikkia asioita siihen liittyy.

...ja niit asioita sit niinku tavallaan käytiin läpi, ja vähä just mimmosii ajatuksii niinku, vaik hän ei nyt ollu siin läsnä mut ku hän kuuli et mimmosia ajatuksia

hänes niinku herättää. Ja sit mä yritin hänel, tai niinku kerroin sit just et miten niis tilanteis pitää sit niinku pyrkii toimimaan sillon. Et vaik itsestä tuntuis kuinka niinku silt, et no voi hyvänen aika sentään et, et miten sitä et, ku niit ei saa tuoda niit omii tunteita esiin, et pitää niinku kauheesti mieltii sitä, ilmeitä, eleitä, kaikkee sitä. Kehonkieltäki jopa... Vähä tämmönen simulaatioharjotus niinku tavallaan, vaik siin varsinaises tilantees hän ei nyt päässy oleen mukana. (Kättilö 6)

6.4 Opiskelijaohjauksen kehittäminen

Kuvio 9. Opiskelijaohjauksen kehittämistoiveet

Haastattelun viimeisessä teemassa etsittiin yhdellä kysymyksellä vastausta viimeiseen tutkimuskysymykseen, miten opiskelijaohjausta naistentautien poliklinikalla voisi opiskelijan eettisen osaamisen lisääntymisen kannalta kehittää. Haastateltavia pyydettiin kertomaan, millä tavoin he toivoisivat opiskelijaohjausta kehitettävän opiskelijaohjausta poliklinikalla. Vastauksia luokiteltaessa muodostuivat alaluokat "lisäkoulutus", "avoimen keskustelun ja eettisen pohdinnan lisääminen", "yhtenäinen ohjausmalli", "enemmän aikaa opiskelijaohjaukselle" ja "opiskelijan oma aktiivisuus". Näistä muodostui yläluokka "ohjauksen kehittämistoiveet".

Tähän kysymykseen haastateltavat vastasivat laajemmin, kuin aikaisemmin esitettyihin. Mielenpitoja ja toiveita opiskelijaohjauksen kehittämiseen liittyen esitettiin moninaisesti ja laveasti. Kehittämistoiveet liittyivät sekä poliklinikan toi-

mintatapoihin ja tarjoamaan tukeen opiskelijan ohjauksessa että opiskelijoiden toimintaan ja harjoitteluun valmistautumiseen.

Poliklinikan toimintatapoihin liittyen kehittämistä toivottiin usean vastaajan taholta lisäkoulutuksen muodossa. Vastauksissa kaivattiin koulutusta eettisen osaamisen suhteen koko henkilökunnalle. Lisäkoulutuksen tarve tuli ilmi kaikkien haastateltavien vastauksissa. Esiin myös nousi, että olisi hyvä keskustella ja pohtia poliklinikalla yhdessä, miten kollegat opiskelijoita ohjaavat. Toivottiin, että opiskelijaohjaukseen luotaisiin yhtenäisemmät raamit, joiden myötä ohjauskin olisi yhtenäisempää. Kirjallisen palautteen antamista opiskelijan reissuvihkoon pidettiin tärkeänä ja toivottiin, että kaikki opiskelijaa ohjaavat antaisivat sitä säännönmukaisesti, jotta he vihon välityksellä myös samalla osallistuisivat opiskelijan ohjaukseen ja arviointiin.

Asioista puhuminen koettiin tärkeäksi, koska moni asia on poliklinikalle työskentelevälle hoitajalle rutiinia, mutta opiskelijalle tilanteet ovat uusia. Usea vastaaja toivoi myös eettisiin ongelmiin liittyvää avoimempaa pohdintaa työyhteisössä. Eräs vastaaja ehdotti, että eettisiä asioita, periaatteita ja arvopohjaa voitaisiin käydä enemmän läpi poliklinikalla. Eettisistä ohjeista keskustelu koetaan tarpeellisenä, koska usein käytännön työ poliklinikalla painottuu kliiniseen osaamiseen ja toimenpiteiden tekniseen suorittamiseen.

Mut et niist on ehkä hyvä vaik joku osastotunti ihan niinku puhua, että joku meistä ohjaa omalla tavallaan... Ku meille monelle se on niinku rutiinimomasta ja se on sitä niinku, et ei sitä edes ajattele, et sen työn tek-, et miten mä nyt täs tilantees toimin ja miten mä teen. Mut opiskelijoille se on aina iha erilainen tilanne. Ja joskus näkee niinku semmosii et opiskelija voi hyvinki ehkä niinku järkyttyny. (Kätilö 6)

Musta tämmönen ois niinku hauska, tota tommonen keskustelunaihe. Mut että meidän käytännön työhän menee usein niinku vaan siihen, että onko ne jodipullot täynnä ja että onko pampuloita tuolla kaapissa, ja että kuka jätti täyttämättä sen kaapin. Että tää ois varmaan jokasta meitä ruokkiva, jos me vähän mietittäis keskenämme. (Kätilö 1)

Opiskelijaohjaukseen toivottiin myös yleisesti lisää aikaa. Erityisesti aikaa toivottiin lisää opiskelijan alkuperähdytykseen. Haastateltavat kätilöt esittivät toiveita myös poliklinikalle harjoitteluun tulevien opiskelijoiden suhteen. Opiskelijalta toivottavia ominaisuuksia olisivat pohdiskeleva, kysyvä ja aktiivinen ote harjoit-

teluun. Hyvänä, jo toteutuneena asiana mainittiin opiskelijoiden mukanaolo esimerkiksi kahvihuonekeskusteluissa, jotka myös nähtiin oppimista tukevin tilanteina. Haastatteluissa toivottiin opiskelijan etukäteisvalmistautumista ennen poliklinikkaharjoittelun alkua ja esitettiin ehdotus valmistavasta ennakkotehtävästä, joka auttaisi opiskelijaa valmistautumaan poliklinikalla tapahtuvien eettisesti haasteellisten tilanteiden kohtaamiseen.

Et ehkä jos meil ois vaikka mahdollista antaa opiskelijalle joku lukutehtävä tai joku muu siis semmonen, et vois ehkä vähentää sitä, et ne asiat tulee niin yllätyksenä. (Kätilö 3)

Vastauksissa toivottiin myös opiskelijoiden eettisen pohdinnan lisäämiseksi opiskelijoiden vertaistuen ja keskinäisen keskustelun mahdollistavaa toimintaa, jos opiskelijoita on poliklinikalla samanaikaisesti useita.

Ehkä se on kans semmonen, mitä vois vähän kehittää, et tulis semmosii vähän, ei ny lukupiiri, mut siis joku vähän et mikä vois olla vaik sit et opiskelijoittenki mieleen nousseist asioist. Semmonenki vois olla hyvä. Se vaa vaatii tietysti ajan, mut et kyl täält varmaan aikaaki siihen vois löytyä. Varsinki et jos on useempi opiskelija samanaikaisesti, vertaistuki on hyvä. (Kätilö 3)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa tehdään yhteenveto tutkimuksen haastatteluaineiston vastauksista ja pohditaan vastausten tulkinnessa esiin tulleita seikkoja sekä niiden vaikutusta opiskelijoiden ohjaamiseen eettisesti haasteellisissa tilanteissa naistentautien poliklinikalla.

Naistentautien poliklinikalla toimivilla kättilöillä on monenlaisia valmiuksia tukea kättilöopiskelijoita eettisissä ongelmatilanteissa ohjatussa harjoittelussa naistentautien poliklinikalla. Eettisen osaamisen määrittely kuitenkin osoittautui haasteelliseksi haastattelutilanteissa. Haastateltavat kokivat vaikeana pukea sanoiksi ajatuksensa, mutta kaikilla haastateltavilla kuitenkin oli käsitys asiasta.

Kaikki kättilöt kokivat tärkeänä antamansa tuen opiskelijalle eettisissä ongelmatilanteissa. Ohjaamisen tärkeys korostui, koska eettisesti haastavia tilanteita naistentautien poliklinikalla tulee vastaan päivittäin. Kättilöt toivoivat myös opiskelijan aktiivisuutta harjoittelussa ja ennakoivalmistautumista, jotta eteen tulevat hankalat asiat eivät tule aivan yllätyksenä. Kuten kirjallisuudessa (esim. Chamberlain 1997), myös tässä tutkimuksessa sosiaalisten taitojen merkitys korostui, jotta opiskelija saisi parhaan mahdollisen ohjauksen.

Kättilöiden omat käsitykset ohjaustaidoistaan erosivat toisistaan. Jotkut kokivat ohjaustaitonsa hyväksi, toiset taas olivat epävarmempia omien ohjaustaitojen suhteen. Vahvuuksina koettiin pitkä työkokemus ja myös elämäkokemus laajemmin. Tärkeitä ominaisuuksia ohjaajalle olivat kättilöiden mukaan hyvät sosiaaliset taidot, kyky kyseenalaistaa ja kuunnella sekä taito käsitellä ja ottaa puheeksi vaikeitakin asioita. Myös oman esimerkin käyttäminen ohjauskeinona nousi esiin, mikä tukee käsitystä ohjaajasta opiskelijan roolimallina (Byrd ym. 1997).

Heikkouksina koettiin erityisesti koulutuksen puute opiskelijaohjaukseen ja eettisten ongelmatilanteiden ratkaisuihin liittyen. Käytännön työ asettaa myös omat rajoituksensa opiskelijaohjaukset toteutumiseen. Näiden seikkojen esiintulo tu-

kee aiempia käsityksiä siitä, kuinka suuri koulutuksen ja työympäristön merkitys ohjaamiselle on (Chamberlain 1997; Dudge & Casey 2009; Veeramah 2012).

Kätilöiden tieto siitä, miten opiskelijan eettisen osaamisen tukeminen on huomioitu, vaihteli. Osan mielestä ohjaaminen ja tukeminen huomioitiin hyvin, toiset eivät osanneet kertoa miten ohjaus on huomioitu. Osa kokee, ettei eettisistä ongelmista ehkä voida ääneen keskustella. Opiskelijaohjaajien antamasta tuesta opiskelijan eettiseen osaamiseen liittyen ei ollut kaikilla kätilöillä varmuutta. Yhteistä mallia opiskelijan ohjaamiseen ei ole poliklinikalla käytössä, mutta käytössä ovat keskustelu ja reissuvihko palautteenantomuotona.

Kaikki kätilöt eivät kokeneet saavansa tukea opiskelijaohjaamiseen liittyen. Varsinaista koulutusta opiskelijan eettisen osaamisen kasvun tukemiseen ei ollut saatu. Opiskelijaohjaukseen liittyvää koulutusta ei vastausten mukaan ollut tarjolla kaikille. Tärkeimmäksi tukikeinoksi omaan ohjaukseen liittyen kuvattiin keskustelut kollegojen kanssa. Myös työnhjauksesta saatiin jonkin verran tukea omaan tehtävään opiskelijaohjaajana.

Yleisin käytössä oleva ohjauskeinot opiskelijan eettisen osaamisen lisäämiseen oli tilannekohtainen keskustelu. Myös ohjauskeskustelut, kirjallisen palautteen anto reissuvihkoon ja kysymysten esittäminen opiskelijalle olivat käytössä ohjauskeinoina poliklinikalla. Varsinaiset ohjauskeskustelut naistentautien poliklinikalla hoitavat opiskelijavastaavat, eivätkä muut kätilöt näihin osallistu, vaikka opiskelijaohjausta antavatkin.

Opiskelijaohjauksen kannalta erityisesti haasteellisiksi tilanteiksi poliklinikalla opiskelijaohjaajina toimivat kätilöt kokivat raskaudenkeskeytystilanteet. Tämä tukee käsitystä siitä, että vaikeimmiksi eettisiksi ongelmiksi koetaan elämän syntymiseen ja päättymiseen liittyvät kysymykset (Leino-Kilpi 2012c, 81-82). Opiskelijan oma vakaumus ja elämäntilanne tuovat toisinaan haasteita jo valmiiksi haasteelliseen tilanteeseen. Haasteellisissa ohjaustilanteissa kätilöt ohjaavat erityisesti keskustelemalla opiskelijan kanssa.

Opiskelijaohjausta toivottiin yleisesti kehitettävän poliklinikalla. Erityisesti lisäkoulutuksen tarve korostui, ja lisää toivottiin myös avointa keskustelua eettisistä

ongelmista, joita poliklinikkatyö tuo eteen. Yhtenäisiä ohjaamistapoja, jotka loisivat ohjaamismallin, toivottiin kehitettävän. Kätilöt toivat esiin myös toiveita opiskelijan omiin valmiuksiin ja ennakkovalmistautumiseen liittyen.

Tutkimuksen tulokset tukevat aiempaa käsitystä siitä, että ohjatun harjoittelun ohjaajan merkitys on opiskelijalle oppimisen kannalta suuri (Brown ym. 2011; Hughes & Fraser 2011; Licquirish & Seibold 2008). Naistentautien poliklinikalla opiskelijaohjaajakätilöillä on paljon kokemusta ja voimavaroja kätilöopiskelijan eettisen osaamisen tukemiseen, mutta yleisesti koetaan epävarmuutta omista ohjaustaidoista ja tiedosta eettiseen osaamiseen liittyen. Jotta voimavarat saataisiin valjastettua optimaaliseen käyttöön, kätilöiden olisi hyödyllistä saada koulutusta eettisestä osaamisesta. Kun kätilöllä on luottamus omaan osaamiseensa ja halu ohjata ja opettaa, on hän kykenevä antamaan parempaa ohjausta (Chamberlain 1997).

Toiminnan poliklinikalla tulisi perustua tutkittuun tietoon, ja koulutus eettiseen osaamiseen liittyen olisi perusteltua, jotta kätilöt pystyisivät antamaan yhtenäistä ohjausta ja toimimaan hyvänä roolimallina ohjaustilanteissa. Tietotaidon tulisi olla ajantasaista riippumatta siitä, milloin kätilö on valmistunut. Kätilökoulutuksen teoriaopetuksen ja käytännön harjoittelujen tarjoamien toimintamallien tulisi vastata toisiaan, sillä ristiriidat teorian ja käytännön välillä eivät tue oppimista, vaan aiheuttavat hämmennystä (Chamberlain 1997). Tätä oletusta tukee opiskelijaohjaajien toive opiskelijoiden ennakkovalmistautumisesta harjoittelun eteen tuomiin tilanteisiin liittyen. Poliklinikalle tulevat harjoittelijat voisivatkin paremmin valmistautua tulevaan harjoitteluun esimerkiksi perehtymällä ennalta määrättyyn kirjalliseen materiaaliin. Tällöin vähennettäisiin riskiä siihen, että eteen tulevat asiat ovat aivan uusia.

Haasteita naistentautien poliklinikalla näyttää tuovan myös käytössä oleva opiskelijaohjausmalli, jossa kaikkien opiskelijoiden kanssa ohjauskeskusteluja käyvät vain kaksi opiskelijavastaaviksi nimettyä kätilöä. Opiskelijaohjaukseen osallistuvat kaikki poliklinikan kätilöt, mutta sitoutuminen opiskelijan ohjaamiseen voi olla erilaista, jos varsinaiset ohjauskeskustelut käykin joku muu. Vaikka poliklinikalla on nimetyt opiskelijavastaavat, opiskelijan ohjaamiseen liittyvää koulu-

tusta tulisi olla tarjolla kaikille, jotka opiskelijoita harjoittelujaksojen aikana ohjaavat. Koulutus ja jatkuva tuki ohjaajille on tarpeen, jotta he selviytyvät vaativasta roolistaan ohjaajana ja tuen antajana (Dadge & Casey 2009).

Myöskään tiedonkulku opiskelijan kohtaamista eettisistä haasteista poliklinikan eri vastaanotoilla ei välttämättä toteudu joka tilanteesta opiskelijavastaavalle. Käytössä nyt olevasta reissuvihkosta ei ole olemassa yhtenäistä käyttötapaa, ja vastuu sen käytöstä jääkin pitkälti opiskelijalle itselleen. Reissuvihon käyttöä voisikin varmasti vielä kehittää, esimerkiksi opiskelijan oppimispäiväkirjatyyppiä oppimismenetelmäksi, joka palvelisi opiskelijaa itseään, mutta samalla myös ohjaajina toimivia kättilöitä.

Haastatteluissa kävi selkeästi ilmi, että eettinen osaaminen on sellainen osa-alue, jota ei varsinaisesti poliklinikalla juuri ollut käsitelty. Vaikka eettisten ongelmien äärellä ollaan päivittäin, ei niistä puhuminen kuitenkaan aina ole itsessään selvää tai helppoa. Kuten haastatteluissa kävi ilmi, työhön rutinoituminen saattaa myös vaikuttaa siten, ettei eettisiä ongelmatilanteita aina edes havaita. Opiskelijalle tilanteet ovat kuitenkin uusia ja hämmentäviäkin. Jos ohjaajalla on herkkyyttä havaita eettisiä haasteita, on hän myös kykenevä ohjaamaan ja keskustelemaan opiskelijan kanssa näissä tilanteissa. Eettistä keskustelua olisikin hyvä nostaa esiin, koska sen avulla voi muistutella, kuinka herkkien ja arkojen asioiden äärellä naistentautien poliklinikalla työskennellään. Poliklinikan toimintamallia voisikin kehittää entistä avoimempaan suuntaan ja järjestää työntekijöille tilaisuuksia avoimeen keskusteluun, joka osan mielestä jo nyt on mahdollista.

Opiskelijan eettisen kasvun kannalta hyvä ohjaaja on olennainen asia. Ohjaajan lisäksi avainasemassa oppimisen kannalta ovat myös opiskelijan oma suhtautuminen ja motivaatio opiskeluun. Erityisesti niin ohjaajan kuin opiskelijankin sosiaaliset taidot ja kommunikaatio ovat hyvin merkittäviä oppimisen ja ohjaamisen kannalta. Sosiaalisten taitojen merkitys kävi ilmi myös kättilöiden haastatteluvastauksissa. Vaikka opiskelija oppiikin paljon seuraamalla ja omaksuu ohjaajansa työtapoja, on kuitenkin erittäin tärkeää, että toiminnan seuraamisen lisäksi opiskelija saa tilanteessa myös suullista ohjausta, jotta väärinkäsityksiltä vältytään (Chamberlain 1997). Sosiaalisilla taidoilla ja työyhteisön ilmapiirillä

onkin suuri vaikutus, jotta opiskelija ei jännityksensä vuoksi esimerkiksi jätä kysymättä mieltä askarruttavista asioista. Opiskelijan aktiivisuuden lisäämiseksi saattaisi esimerkiksi kätilöiden haastatteluissa esittämä ehdotus harjoitteluun valmistavasta ennakkotehtävästä olla hyödyllinen asia.

Tätä opinnäytetyötä voidaan jatkossa hyödyntää osana INEC-hanketta, mutta myös tutkitun osaston ja muiden naistentautien alaan kuuluvien osastojen opiskelijaohjauksen kehittämisessä. Jatkossa työtä voisi jatkaa syventämällä tutkimusta aiheesta ja lisäämällä henkilökunnan tietoa etiikasta ja eettisestä osaamisesta käytännön kentällä naistentautien hoitotyössä. Myös opiskelijoiden valmiuksia harjoittelujaksojen eteen tuomiin tilanteisiin voisi teoriaopinnoissa vahvistaa.

INEC-projektille, johon tämä työ on tehty, on selvästi tilausta, ja toivottavasti projektin myötä aloitettu tutkimusaihe leviäisi muidenkin Suomen sairaaloiden kätilötyön kentille. Tämän työn tulokset kertovat, että opiskelijoiden eettisen osaamisen opintoihin tulisi panostaa, ja jotta opiskelija voisi lisäksi kartuttaa saatua teorian tietoa käytännön harjoittelujaksoilla, tulisi myös ohjaajilla olla ajantasaiset tiedot ja taidot eettisestä osaamisesta. Koska tämän tutkimuksen tuloksia ei kuitenkaan voida yleistää, olisikin mielenkiintoista selvittää laajemmin, missä tilassa eettinen osaaminen ja opiskelijan eettisen osaamisen tukeminen on eri puolilla Suomea, ja löytyykö eroavaisuuksia eri ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden valmiuksissa ja harjoitteluympäristöjen tarjoamassa ohjauksessa.

Lääketieteen kehitys ja yhteiskunnan taloudellisten resurssien rajallisuus ovat vähitellen ajaneet terveydenhuollon kovin toimenpidekeskeiseksi, ja tehokkuuden korostaminen syrjäyttääkin nykyään helposti ihmisten yksilöllisen huomioimisen. Samalla myös kiireessä henkilökunnan voimavarat eivät välttämättä riitä muuhun kuin tekniseen suorittamiseen. Tällöin eettinen ajattelu ja toiminta alkaa helposti rapautua. Myös työntekijälle itselleen on tärkeää pystyä tekemään työnsä niin, että siitä jää hyvä mieli niin itselle kuin asiakkaalle. Jotta tulevaisuuden kätilötyössä löytyisi sijaa myös eettisen osaamisen toteuttamiseen, olisi hyvä tutkia aiheetta lisää myös sen vuoksi, että päättäjät ja johtoasemassa olevat henkilöt ymmärtäisivät eettiseen osaamiseen panostamisen kannattavan.

LÄHTEET

- Altun, I. 2003. The perceived problem solving ability and values of student nurses and midwives. *Nurse Education Today* 23/2003. 575–584.
- Berglund, M. 2010. Kättilöopiskelijoiden kokemuksia eettisen osaamisensa kehittymisestä kättilökoulutuksen aikana. Pro gradu – tutkielma. Hoitotieteen laitos. Turku: Turun yliopisto.
- Brown, T.; Williams, B.; McKenna, L.; Palermo, C.; McCall, L.; Roller, L.; Hewitt, L.; Molloy, L.; Baird, M. & Aldabah, L. 2011. Practise education learning environments: The mismatch between perceived and preferred expectations of undergraduate health science students. *Nurse Education Today*. No 13, 22-28.
- Brunou, S. 2009. Sairaanhoidajaopiskelijoiden ohjattujen käytännön harjoittelujen aikana ilmenneet eettiset ongelmat. Väitöskirja. Hoitotieteen laitos. Turku: Turun yliopisto.
- Byrd, C.; Hood, L. & Youtsey, N. 1997. Student and Preceptor Perceptions of Factors in a Successful Learning Partnership. *Journal of Professional Nursing*. Vol. 13, No 6, 344-351.
- Chamberlain, M. 1997. Challenges in clinical learning for student midwives. *Midwifery* No 13, 85-91.
- Dadge, J. & Casey, D. 2009. Supporting mentors in clinical practise. *Paediatric nursing*. Vol. 21, No 10, 37-37.
- ETENE. 2001. Terveystieteiden yhteinen arvopohja, yhteiset tavoitteet ja periaatteet. Viitattu 29.11.2013. http://www.etene.fi/c/document_library/get_file?folderId=17185&name=DLFE-543.pdf.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistokustannus.
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.-16. painos. Helsinki: Tammi.
- Hughes, A. & Fraser, D. 2011. “There are guiding hands and there are controlling hands”: Student midwives experience of mentorship in the UK. *Midwifery*. Vol 27, No 4. 477–483.
- HUS. Naistentautien poliklinikka. Viitattu 20.10.2013. <http://www.hus.fi/sairaanhoito/sairaalat/katiloopiston-sairaala/poliklinikat/Naistentautien-poliklinikka/Sivut/default.aspx>.
- INEC 2013. Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice.. Lifelong Learning Programme Application Form.
- Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2003. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva: WSOY.
- Kirk, M. 2000. Genetics, Ethics and Education: considering the issues for nurses and midwives. *Nursing Ethics*. Vol 7, No 3, 215-226.
- Klinberg-Allvin, M.; Van Tam, V.; Thu Nga, N.; Ransjo-Arvidson, A-B. & Johansson, A. 2005. Ethics of justice and ethics of care. Values and attitudes among midwifery students on adolescent sexuality and abortion in Vietnam and their implications for midwifery education: A survey by questionnaire and interview. *International Journal of Nursing Studies*. Vol. 44, No 1, 37–46.
- Leino-Kilpi, H. 2012a. Eettinen ongelmanratkaisu. Teoksessa Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. Etiikka hoitotyössä. 5.-7. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

- Leino-Kilpi, H. 2012b. Etiikka kättilötyössä. Teoksessa Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. Etiikka hoitotyössä. 5.-7. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Leino-Kilpi, H. 2012c. Eettiset ongelma-alueet hoitotyössä. Teoksessa Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. Etiikka hoitotyössä. 5.-7. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Leino-Kilpi, H. 2012d. Hoitotyöntekijä ja tutkimusetiikka. Teoksessa Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. Etiikka hoitotyössä. 5.-7. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Licquirish, S. & Seibold, Cl. 2008. Bachelor of Midwifery students' experiences of achieving competencies: The role of the midwife preceptor. *Midwifery*. Vol. 24, No 4, 480-489.
- Lonkainen, A-R. 2008. Hoitotyön opiskelijoiden ammatillinen kasvu ja siihen saatava tuki. Pro gradu –tutkielma. Hoitotieteen laitos. Turku: Turun yliopisto.
- Männistö, E. 2001. Eettisyys terveydenhuollossa – sairaanhoitajaopiskelijoiden ja lääkäriopiskelijoiden näkökulmasta tarkasteltuna. Lisensiaatintutkimus. Hoitotieteen laitos. Turku: Turun yliopisto
- Omansky, G. 2010. Staff nurses' experience as preceptors and mentors: an integrative review. *Journal of Nursing Management*. Vol. 18, No 6, 697-703.
- Repo, A. 2012. Etiikan teoriaa. Teoksessa Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. Etiikka hoitotyössä. 5.-7. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Sarvimäki, A. & Stenblock-Hult, B. 2009. Hoitotyön etiikka. Helsinki: Edita.
- Suomen kättilöliitto. 2004. Tiedolla, taidolla ja tunteella – kättilötyön eettiset ohjeet. Viitattu 29.11.2013. <http://www.suomenkatiloliitto.fi/?do=open&page=26>
- Suomen sairaanhoitajaliitto. 1996. Sairaanhoitajan eettiset ohjeet. Viitattu 29.11.2013. http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/sairaanhoitajan_ty_ ja_hoitotyon/sairaanhoitajan_ty/sairaanhoitajan_eettiset_ohjeet/
- TENK 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 29.11.2013. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_verkkoversio040413.pdf.pdf#overlay-context=fi/ohjeet-ja-julkaisut
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10., uudistettu laitos. Vantaa: Tammi.
- Tyks. Naistentautien poliklinikka. Viitattu 29.11.2013. www.tyks.fi/fi/677.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.
- Veeramah, V. 2012. What are the barriers to good mentoring? *Nursing Times* Vol.108, No 39, 12-15.
- Välimäki, M. 2012. Johdanto. Teoksessa Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. Etiikka hoitotyössä. 5.-7. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Özcan, M.; Akipinar, A. & Ergin, A. 2012. Personal and professional values grading among midwifery students. *Nurse Ethics*. Vol 9, No 3, 399–407.

Saatekirje

Hyvä naistentautien poliklinikan kättilöopiskelijaohjaaja

Olemme Turun ammattikorkeakoulun kättilöopiskelijoita ja teemme opintoihimme kuuluvaa **opinnäytetyötä kartoittaaksemme, minkälaista ohjausta kättilöopiskelijat saavat eettisissä ongelmatilanteissa yliopistollisen sairaalan naistentautien poliklinikalla ohjatussa harjoittelussa ollessaan.** Työmme on osa Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice (INEC) –hanketta. INEC on kansainvälinen yhteistyöhanke Suomen, Viron ja Sveitsin välillä. Tarkoituksena hankkeessa on tuottaa työkaluja eettisen osaamisen lisäämiseen kättilökoulutuksessa. Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää opiskelijaohjaajina toimivien kättilöiden opiskelijalle antamaa tukea ja ohjausta harjoittelun aikana eteen tulevissa eettisesti monimutkaisissa tilanteissa. Olemme saaneet työn tekemiseen asianmukaisen tutkimusluvan.

Eettinen osaaminen on tärkeä osa kättilön toteuttamaa hoitotyötä. Käytännön kättilötyöhön liittyy monia eettisiä kysymyksiä, joissa omat arvot saattavat joutua ristiriitaan. Eettinen osaaminen kehittyy koko kättilöopiskelijan opintojen ajan. Opiskelijan saama opetus ja ohjaus on merkityksellistä eettisen ajattelun työstämisessä ja eettisen osaamisen kehittymisessä, ja sillä on tärkeä osa koko kättilön ammattietiikan muovautumisessa. Erityisesti ohjatuissa käytännön harjoitteluissa tapahtuvalla ohjauksella koetaan olevan tärkeä merkitys eettisen osaamisen lisääntymisessä.

Opinnäytetyömme **aineiston kerääminen on tarkoitus toteuttaa haastatteleamalla** naistentautien poliklinikalla toimivia, opiskelijaohjaajina toimivia kättilöitä. **Toivomme, että saamme haastatella juuri Sinua, jotta voisimme kehittää työpaikkasi opiskelijaohjausta eettisissä ongelmatilanteissa.** Mikäli vain mahdollista, teemme haastatteluja viikosta 22 alkaen. **Haastattelun kesto on noin 30 minuuttia ja se tehdään naistentautien poliklinikan tiloissa.** Haastattelut tullaan nauhoittamaan aineiston käsitteilyä helpottaaksemme. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksella ja anonyymisti. Työssämme ei tulla mainitsemaan sairaalaa tai osastoa tunnistettavasti, vaan käytetään yleisiä termejä yliopistollinen sairaala ja naistentautien poliklinikka. Voitte ottaa meihin yhteyttä missä tahansa tutkimukseen liittyvissä asioissa.

Ystävällisin terveisin,

Terhi Siivonen

Kättilöopiskelija, Turun AMK

terhi.siivonen@students.turkuamk.fi

Puh. 040 763 XXXX

Petra Kuukasjärvi

Kättilöopiskelija, Turun AMK

petra.kuukasjarvi@students.turkuamk.fi

Puh. 050 555 XXXX

Mari Berglund

Päätöiminen tuntiopettaja, Turun AMK

mari.berglund@turkuamk.fi

Puh.050 598 XXXX

Haastattelujen runko

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Taustatiedot:

Työkokemus kättilötyössä yhteensä _____,
josta nykyisessä työyksikössä _____
Miten pitkään olet toiminut opiskelijaohjaajana _____

TEEMAT

1. Naistentautien poliklinikan kättilöiden valmiudet tukea ohjatussa harjoittelussa olevien kättilöopiskelijoiden eettisen osaamisen kasvua

- Mitä eettinen osaaminen mielestäsi on?
- Kuinka tärkeänä koet kättilöopiskelijalle antamasi ohjauksen ja tuen eettisissä ongelmatilanteissa?
- Minkälaiset taidot sinulla on kättilöopiskelijoiden ohjaamiseen eettisissä ongelmatilanteissa? Kuvaile omia vahvuuksia ja heikkouksiasi.

2. Kättilöopiskelijoiden eettinen ohjaaminen ja tukeminen huomiointi naistentautien poliklinikalla

- Miten naistentautien poliklinikalla on yleisesti huomioitu opiskelijan ohjaus eettisissä ongelmatilanteissa?
- Onko poliklinikalla olemassa jonkinlainen malli tai suositus siitä, miten poliklinikalla eteen tulevia eettisiä haasteita opiskelijan kanssa käydään läpi harjoittelun alkaessa tai sen aikana?
- Minkälaista tukea ja lisäkoulutusta saat työyhteisössäsi opiskelijan eettisen osaamisen tukemiseen?

3. Kättilöopiskelijoiden eettisen osaamisen ohjaus- ja tukemiskeinot ohjatussa harjoittelussa naistentautien poliklinikalla

- Millä keinoin ja missä vaiheessa harjoittelua ohjaat kättilöopiskelijaa eettisissä ongelmatilanteissa?
- Käsitteletkö naistentautien poliklinikalla mahdollisesti ilmenneitä eettisesti haasteellisia tilanteita omassa ohjauskeskusteluissasi opiskelijan kanssa?
- Kuvaile yhtä erityisesti mieleesi jäänyttä eettisesti haastavaa opiskelijaohjaustilannetta ja siinä antamaasi ohjausta

4. Opiskelijaohjauksen kehittäminen eettisesti haasteellisissa tilanteissa naistentautien poliklinikalla

- Kerro millä tavalla ja millä keinoin toivoisit opiskelijaohjausta kehitettävän naistentautien poliklinikalla?

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISEEN

Olemme Turun ammattikorkeakoulun kättilöopiskelijoita ja teemme opintoihimme kuuluvaa opinnäytetyötä kartoittaaksemme, minkälaista ohjausta kättilöopiskelijat saavat eettisissä ongelmatilanteissa yliopistollisen sairaalan naistentautien poliklinikalla ohjatussa harjoittelussa ollessaan. Työmme on osa Increasing Ethical Competence in Midwifery Education and Practice (INEC) –hanketta. INEC on kansainvälinen yhteistyöhanke Suomen, Viron ja Sveitsin välillä. Tarkoituksena hankkeessa on tuottaa työkaluja eettisen osaamisen lisäämiseen kättilökoulutuksessa. Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää opiskelijaohjaajina toimivien kättilöiden opiskelijalle antamaa tukea ja ohjausta harjoittelun aikana eteen tulevissa eettisesti monimutkaisissa tilanteissa.

Opinnäytetyömme aineiston kerääminen on tarkoitus toteuttaa haastattelemalla naistentautien poliklinikalla toimivia, opiskelijaohjaajina toimivia kättilöitä. Haastattelun kesto on noin 30 minuuttia ja se tehdään naistentautien poliklinikan tiloissa. Olemme saaneet opinnäytetyöllemme asianmukaisen tutkimusluvan. Haastattelut tullaan nauhoittamaan aineiston käsittelyä helpottaaksemme. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksella ja anonyymisti. Haastattelumateriaalia käsittelevät ainoastaan opinnäytetyön tekijät ja nauhoitetut aineistot hävitetään asianmukaisesti, kun analyysivaihe on saatu valmiiksi. Työssämme ei tulla mainitsemaan sairaalaa tai osastoa tunnistettavasti, vaan käytetään yleisiä termejä yliopistollinen sairaala ja naistentautien poliklinikka. Allekirjoittamalla tämän lomakkeen annatte suostumuksenne haastatteluun. Tutkimukseen osallistuvalla on kuitenkin halutessaan oikeus perua tutkimukseen osallistumisensa missä tahansa tutkimuksen vaiheessa.

Paikka ja päivämäärä

Allekirjoitus ja nimenselvennys

ESIMERKKI SISÄLLÖNANALYYSISTA

Haastattelun kysymys 1: Mitä eettinen osaaminen mielestäsi on?

SUORA LAINAUS	ILMAUKSEN PELKISTÄMINEN	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA
"...hienotunteisuutta ja ammattitaitoa olla täällä niinkun, hoitaa naisia täällä, kohdata potilaita täällä." (Kätilö 1)	Hienotunteisuus potilastilanteissa	POTILAAN KOHTAAMINEN	EETTINEN OSAAMINEN
"...tavallaan niinku et sä, sä katsot et sä teet niinkun oikein niinkun mitä sä tunnet että, että näin pitää toimia tämän potilaan kanssa. Kokisin et se on niinku tällasta, mikä tulee, kumpuaa mun sisältä." (Kätilö 2)	Sisäinen tunne siitä, miten toimia oikein	INTUITIO	EETTINEN OSAAMINEN
"Kyl se on niinku sitä ammatillisuutta eri tilanteissa. Joka tilanteessa kaikkien potilaiden kohdalla..." (Kätilö 3)	Kyky toimia ammatillisesti kaikissa tilanteissa	AMMATILLISUUS	EETTINEN OSAAMINEN
"Se on sitä kykyä, mmmm, kohdata eri potilaat kaikis eri tilanteissa..." (Kätilö 3)	Kyky kohdata potilaat eri tilanteissa	POTILAAN KOHTAAMINEN	EETTINEN OSAAMINEN
"Eettinen osaaminen on mulle sitä että mä pystyn vähän niinku lukemaan.. osaa lukee sen asiakkaan tai potilaan tunnetiloja ja se, et osais vastata niihin" (Kätilö 4)	Potilaan tunnetilojen lukeminen ja niihin vastaaminen	POTILAAN KOHTAAMINEN	EETTINEN OSAAMINEN
"...osaa tavallaan ajatella sil tavalla eri ihmisten näkökulmia tavallaan kun toimii niis tilanteissa vaikka ne ei olis aina ihan sen mukaisia miten itse ajattelis tai toimis..." (Kätilö 5)	Kyky nähdä asiat eri näkökulmista; omien mielipiteiden ja arvomaailman näkymättömyys	RISTIRIITOJEN HYVÄKSYMINEN	EETTINEN OSAAMINEN
"...sä osaat niinku kohdata jokaisen potilaan sellaisena kun hän on..." (Kätilö 5)	Potilaan kohtaaminen sellaisena kuin hän on	POTILAAN KOHTAAMINEN	EETTINEN OSAAMINEN

<p>"... jo sillona ku sä tuut tähän työyhteisöön niin sun on täytyny niinkun, niinku tiedostaa se ei mitä tää työ täällä on ja mitä asioita tää niinku käsitellään. Ja tietää se että onks ne sellasia asioita joiden kanssa sä pystyt työskentelemään..." (Kättilö 6)</p>	<p>Työn luonteen tiedostaminen; tietää mitä työssä joutuu kohtaamaan</p>	<p>RISTIRIITOJEN HYVÄKSYMINEN</p>	<p>EETTINEN OSAAMINEN</p>
<p>"...oma moraalii, ja tässä työssä niin, niin se voi joutuu niinku koetukselle... mun mielest se on eettistä osaamista ja se on semmosta ammatillisuutta se että sä pystyt tavallaan sulkemaan sen oman arvomaailman niinkun... ulkoistamaan tästä ja tekemään tätä työtä." (Kättilö 6)</p>	<p>Moraali koetuksella; oman arvomaailman poissulkeminen potilastilanteissa</p>	<p>RISTIRIITOJEN HYVÄKSYMINEN</p>	<p>EETTINEN OSAAMINEN</p>
<p>"...ja semmonen potilaan kohtaaminen niinku... hmm... nii... mää ehkä laskisin sen kuitenkin myöski siihen eettiseen osaamiseen..." (Kättilö 6)</p>	<p>Potilaan kohtaaminen osateettistä osaamista</p>	<p>POTILAAN KOHTAAMINEN</p>	<p>EETTINEN OSAAMINEN</p>